

Onderzoek naar de effectiviteit en programma-integriteit van
“Alleen jij bepaalt wie je bent”

Juli 2018

Universiteit van Amsterdam, Forensische orthopedagogiek

Jeanne Gubbels, MSc.

dr. Claudia van der Put

Prof. dr. Geert Jan Stams

Inhoudsopgave

Samenvatting	p. 3
1. Inleiding	p. 6
1.1 Aanbod van preventieve interventies in Nederland	p. 6
1.2 Alleen jij bepaalt wie je bent	p. 7
1.3 Eerder onderzoek naar AJB	p. 10
1.4 Ontwikkelingen AJB afgelopen jaren	p. 11
1.5 Doel- en vraagstellingen	p. 13
2. Methode effectonderzoek	p. 14
2.1 Procedure	p. 14
2.2 Instrumenten	p. 14
2.3 Beschrijving van de deelnemers	p. 14
2.4 Analyses	p. 15
3. Resultaten effectonderzoek	p. 17
3.1 Effect van AJB op de ontwikkeling van delinquentie	p. 17
3.2 Conclusie effectonderzoek	p. 21
4. Methode uitvoering en tevredenheid AJB	p. 22
4.1 Instrumenten	p. 22
4.2 Procedure	p. 23
5. Resultaten uitvoering van AJB	p. 26
5.1 Demografische en achtergrond kenmerken	p. 26
5.2 Uitvoering van "Alleen jij bepaalt wie je bent"	p. 27
5.3 Conclusies uitvoering AJB	p. 38
6. Resultaten tevredenheid over AJB	p. 40
6.1 Tevredenheid van de AJB trainers	p. 40
6.2 Tevredenheid van de medewerkers van sportverenigingen	p. 41
6.3 Tevredenheid van de medewerkers van scholen	p. 42
6.4 Conclusies tevredenheid AJB	p. 44
7. Discussie en aanbevelingen	p. 45
Referentielijst	p. 50

Samenvatting

“Alleen jij bepaalt wie je bent” (AJB) is een preventieve gedragsinterventie met als doel het voorkomen van de ontwikkeling van delinquent gedrag bij jongeren van het praktijkonderwijs en basis- en kader beroepsgerichte leerweg van het VMBO. De jongeren die aan AJB deelnemen, hebben een verhoogd risico op het ontwikkelen van delinquent gedrag doordat er vaak sprake is van een gebrek aan een prosociaal netwerk en beperkte mogelijkheden voor een positieve ontwikkeling. Via sportclinics door topsporters op school worden jongeren gestimuleerd om deel te nemen aan een gestructureerde vrijetijdsbesteding bij geselecteerde sportverenigingen. Geïnteresseerde jongeren kunnen vervolgens minimaal 1 jaar deelnemen aan een teamsport (voetbal, basketbal of honkbal) bij een vereniging onder begeleiding van trainers die fungeren als rolmodel. De belangrijkste elementen waarop de interventie is gestoeld, zijn de inzet van trainers als positieve rolmodellen, vrijetijdsbesteding in groepsverband, duidelijke afspraken over gewenst en ongewenst gedrag, individuele aandacht voor de jongeren en niet al te intensief interveniëren. Inmiddels wordt AJB uitgevoerd in meerdere gemeenten in Nederland en in Aruba, Bonaire, Curaçao en Sint-Maarten.

In Nederland worden meerdere interventies aangeboden die tot doel hebben om delinquent gedrag bij jongeren te voorkomen. Effectstudies naar deze preventieve interventies laten beperkte resultaten zien. Doorgaans worden er geen of kleine effecten gevonden van preventieve interventies op delinquent gedrag. De doelgroep is lastig te bereiken en te motiveren om deel te nemen aan preventieve interventies en een mogelijk averechts effect is dat jongeren zich gestigmatiseerd voelen. Bovendien zijn effecten van preventieve interventies over het algemeen klein, doordat de populatie altijd voor een gedeelte uit jongeren bestaat die wel de interventie aangeboden krijgen, maar die ook zonder interventie geen delinquent gedrag zullen gaan vertonen. Op voorhand is het lastig te voorspellen welke jongeren uit een risicogroep ook daadwerkelijk delinquent gedrag gaan vertonen. Preventieve interventies bereiken dus een relatief grote groep risicjongeren, maar bij een klein deel van de jongeren zal daadwerkelijk delinquent gedrag voorkomen. Dit levert in onderzoek dan ook kleine effecten op, die overigens wel van groot belang zijn omdat de negatieve gevolgen van delinquentie bijzonder groot zijn voor de jongeren zelf en de maatschappij als geheel. De gedragsinterventie AJB heeft sport als middel gekozen om de ontwikkeling van jongeren met een verhoogd risico op delinquentie positief te beïnvloeden. Sport wordt door deze jongeren over het algemeen leuk gevonden en sport wordt beschouwd als een laagdrempelige en niet-stigmatiserende manier om prosociale contacten op te doen en gedrag te veranderen.

In februari 2015 is een rapport verschenen van de Universiteit van Amsterdam waarin werd onderzocht in hoeverre AJB doeltreffend was gedurende het seizoen 2013/2014 (Spruit, Van Vugt, Van der Put, Stams, & Bloch, 2015). Uit dit onderzoek bleek dat de juiste doelgroep werd bereikt, maar dat AJB nog niet volledig en consistent uitgevoerd werd zoals voorgeschreven in de handleiding (Sint, 2014a en Sint, 2014b). De Universiteit van Amsterdam heeft eerder ook onderzocht in hoeverre AJB effect heeft op risico- en beschermende factoren voor delinquent gedrag (Spruit, Van der Put, Van Vugt, Knooihuizen, & Stams, 2016). Uit dit onderzoek bleek dat AJB zorgt voor de afname van risicofactoren en de toename van beschermende factoren voor delinquentie (zoals het verminderen van gedragsproblemen, het bijdragen aan een adequatere

vrijtijdsbesteding en het hebben van minder delinquente vrienden). Hiermee werd de verwachting uitgesproken dat AJB ook effectief is in het voorkomen van delinquent gedrag.

In het huidige rapport worden zowel de resultaten van het effectonderzoek met als uitkomstmaat delinquentie, als de resultaten van het onderzoek naar de programma-integriteit over seizoen 2016-2017 beschreven. Met dit laatste wordt bedoeld dat wordt onderzocht in hoeverre AJB wordt uitgevoerd zoals beschreven in de handleiding en interventiebeschrijving (Hartog, Van Vredendaal, & Cremers, 2017). Daarnaast wordt de tevredenheid van de professionals (trainers en medewerkers van sportverenigingen en scholen) over AJB onderzocht. Concreet worden de volgende vragen beantwoord: Wat is het effect van AJB op de ontwikkeling van delinquent gedrag? In hoeverre wordt AJB uitgevoerd zoals bedoeld? Hoe is de tevredenheid over AJB en wat zijn de positieve- en verbeterpunten?

Om het effect van AJB op de ontwikkeling van delinquent gedrag te meten, werden politiedata opgevraagd bij de Nationale Politie en justitiële data opgevraagd bij het Wetenschappelijk Onderzoek- en Documentatiecentrum (WODC). Er werd per jongere uit de interventiegroep ($n = 245$) en de controlegroep ($n = 119$) gecodeerd of en hoe vaak zij geregistreerd waren als verdachte bij de politie en of en hoe vaak zij veroordeeld werden voor een strafbaar feit in de periode 2 jaar vóór, 16 maanden ná en 3 jaar ná de startmeting in 2014. Het effect van AJB op het de registraties als verdachte en de veroordelingen werd gecontroleerd voor de voormeting en de leeftijd van de jongeren. Leeftijd bleek namelijk significant te verschillen tussen de interventie- en de controlegroep. Om de programma-integriteit en de tevredenheid over AJB te onderzoeken, werden vragenlijsten afgenomen bij hoofdtrainers ($n = 12$), assistent-trainers ($n = 14$) medewerkers van sportvereniging ($n = 16$) en medewerkers van scholen ($n = 12$).

Op korte termijn (gedurende 16 maanden na de start van AJB in 2014) werd een significant positief effect van AJB gevonden op de ontwikkeling van delinquent gedrag, wat betekent dat AJB zorgt voor het voorkomen en/of verminderen van delinquent gedrag. Jongeren die deelnamen aan AJB werden na afloop van de interventie minder vaak geregistreerd als verdachte door de politie dan jongeren uit de controlegroep. De jongeren in de controlegroep hadden bijna twee keer meer kans om geregistreerd te worden als verdachte dan de jongeren in de interventiegroep. Daarnaast werden de jongeren die deelnamen aan AJB gemiddeld minder *veroordeeld* voor strafbare feiten vergeleken met de controlegroep. De jongeren in de controlegroep hadden 3 keer meer veroordelingen dan de jongeren in de interventiegroep. De gevonden effecten van AJB ($d = 0.34$ voor politieregistraties en $d = 0.60$ voor aantallen veroordelingen) liggen hiermee aanzienlijk hoger dan het effect dat gemiddeld wordt gevonden voor preventieve interventies ter voorkoming van delinquent gedrag ($d = 0.24$; De Vries, Assink, Stams, & Asscher, 2015). Ten slotte sluit het gevonden positieve effect van AJB op korte termijn ook aan bij de resultaten uit een eerder onderzoek naar de effectiviteit van AJB (Spruit et al., 2016), waaruit is gebleken dat AJB effectief is in het verminderen van risicofactoren (waaronder gedragsproblemen en het hebben van delinquente vrienden) en het versterken van beschermende factoren (waaronder prosociaal gedrag en een adequate vrijtijdsbesteding) voor delinquentie.

Op langere termijn (gedurende 3 jaar na de start van AJB) werd geen significant effect van AJB gevonden. Dit lijkt erop te wijzen dat het effect van AJB op de ontwikkeling van delinquent gedrag op de lange termijn uitdooft. Dit zogenoemde 'fade-out' effect wordt ook gevonden bij

andere interventies met als doel het voorkomen van delinquent gedrag. Gezien het positieve effect van AJB op de eerste nameting, zou het 'fade-out' effect mogelijk voorkomen kunnen worden door de duur van AJB te verlengen van één naar twee jaar. Op deze manier blijven de deelnemers tijdens een kwetsbare levensfase langer in beeld, waardoor de ontwikkeling van delinquent gedrag mogelijk wordt uitgesteld dan wel wordt voorkomen. Bovendien kan hiermee wellicht beter worden bewerkstelligd dat jongeren duurzaam lid blijven van een sportvereniging.

Het onderzoek naar de programma-integriteit laat zien dat AJB nog niet volledig wordt uitgevoerd zoals beoogd volgens de handleiding in het seizoen 2016/2017. Zo bleek dat slechts de helft van de trainers de jongeren motiveren om naast de trainingen en wedstrijden deel te nemen aan andere activiteiten op de vereniging. De intensiteit van de trainingen en wedstrijden bleek wel overeen te komen met wat beschreven staat in de interventiebeschrijving; dus op dit punt wordt AJB grotendeels uitgevoerd zoals bedoeld. Daarnaast bleek dat de trainers onderling verschillen in de wijze waarop zij de individuele begeleiding aan de jongeren vormgeven en ontbreekt deze begeleiding in sommige gevallen. Positief is dat de trainers veelal aangeven te fungeren als een positief rolmodel en te zorgen voor een positieve en duurzame relatie met de deelnemers. Dit zijn belangrijke pedagogische componenten die leidend zijn binnen AJB. Verder wordt er door de meeste trainers en medewerkers van sportverenigingen gezorgd voor een duurzame integratie van de AJB-jongeren binnen de vereniging.

Uit het onderzoek naar de tevredenheid van de trainers, medewerkers van sportvereniging en medewerkers van scholen komt naar voren dat deze partijen erg positief en enthousiast zijn over AJB. Als positieve punten van AJB worden de laagdrempeligheid van de interventie en het bieden van gelijke kansen aan jongeren genoemd. Een verbeterpunt is de samenwerking en communicatie tussen de betrokken partijen binnen AJB.

Samenvattend laat dit onderzoek veelbelovende resultaten wat betreft het effect van AJB op de ontwikkeling van delinquent gedrag. Er werd gevonden dat AJB zorgt voor het voorkomen en/of verminderen van delinquent gedrag op korte termijn. De gevonden effecten van AJB liggen aanzienlijk hoger dan het effect dat gemiddeld wordt gevonden voor preventieve interventies ter voorkoming van delinquent gedrag. Om op lange termijn een fade-out effect te voorkomen wordt aanbevolen om de duur van AJB te verlengen met een jaar zodat deelnemers tijdens een kwetsbare levensfase langer in beeld blijven en zodat mogelijk beter kan worden bewerkstelligd dat jongeren duurzaam lid blijven van een sportvereniging. Daarnaast wordt aanbevolen om te monitoren in hoeverre alle trainers op de hoogte zijn van de AJBTrainersApp en het AJB-paspoort en om het takenpakket van de assistent-trainers beter te beschrijven. Verder wordt aanbevolen te onderzoeken hoe de samenwerking en de communicatie tussen de verschillende betrokken partijen van AJB verbeterd zou kunnen worden, aangezien dit regelmatig als verbeterpunt wordt genoemd door de trainers en medewerkers van scholen. Daarnaast wordt aanbevolen te monitoren in hoeverre trainers over voldoende capaciteiten beschikken om de interventie goed uit te voeren en in hoeverre de randvoorwaarden (zoals voldoende tijd om individuele begeleiding te bieden) zijn gegarandeerd. Tot slot wordt aanbevolen om het effect te onderzoeken van de recente wijzigingen die zijn doorgevoerd bij AJB (zie paragraaf 1.4), zoals de implementatie van een nieuw opleidingsplan voor de trainers.

1. Inleiding

Het Ministerie van Justitie en Veiligheid heeft het voorkomen van criminaliteit onder jongeren hoog op de agenda staan in het kader van de bestrijding van de High Impact Crimes. High Impact Crimes (HIC) zijn delicten die een grote impact hebben op de samenleving, zoals woninginbraak, geweldsdelicten, overvallen en straatroof. Recentelijk is op basis van internationaal literatuuronderzoek onderzocht waar interventies aan moeten voldoen om effectief te zijn in het voorkomen van criminaliteit. Uit dit WODC-rapport "Effectief vroegtijdig ingrijpen" blijkt dat secundaire preventieve interventies effectiever zijn indien: (1) positieve rolmodellen centraal staan, (2) het maken van goede afspraken rondom gewenst en ongewenst gedrag een rol spelen (gedragscontract), (3) de opvoedvaardigheden van ouders worden aangepakt, (4) vrijetijdsbesteding in groepsverband centraal staat, (5) het gehele gezinssysteem betrokken wordt in de aanpak, inclusief de ouders en broertjes/zusjes van de jongere, (6) individueel met de jongere wordt gewerkt in plaats van behandeling van jongeren met dezelfde problematiek in groepsverband, en (7) niet te intensief wordt geïntervenieerd (Van der Put, Assink, Bindels, De Vries, & Stams, 2013). Vrijetijdsbesteding in groepsverband, waarbij ook jongeren deelnemen die *geen* deviant gedrag vertonen, wordt geadviseerd ten behoeve van het vergroten van het sociale netwerk en het stimuleren van sociale vaardigheden (Van der Put et al., 2013). Gemiddeld genomen blijkt uit het internationale literatuuronderzoek dat preventieve interventies ter voorkoming van jeugd delinquentie kleine effecten ($d = 0.23$) hebben (Van der Put et al., 2013). De bescheiden effecten uit internationaal onderzoek hebben echter grote maatschappelijke impact, aangezien de maatschappelijke en economische kosten van criminaliteit zeer hoog zijn (SEO, 2007). Zelfs een kleine afname van het aantal delicten levert al een waardevolle besparing op van onder andere slachtofferleed, kosten van berechting en tenuitvoerleggingen van straffen.

1.1 Aanbod van preventieve interventies in Nederland

De afgelopen jaren zijn in Nederland meerdere interventies aangeboden die tot doel hebben delinquent gedrag bij risicojongeren te voorkomen. Bij een groot deel van deze interventies is de effectiviteit in Nederland nog niet onderzocht (Van der Put et al., 2013). Bij de interventies die wel zijn onderzocht in Nederland zijn de effecten vaak wisselend en doorgaans beperkt succesvol in het voorkomen van delinquentie. Zo bleek de interventie EQUIP voor Onderwijs (DiBiase, Gibbs, Potter & Spring, 2005) op VMBO-scholen geen effect te hebben op het verminderen van antisociaal gedrag en het verbeteren morele vaardigheden, maar wel kleine effecten te hebben op het verbeteren van de houding ten opzichte van antisociaal gedrag en het verminderen van denkfouten (Van der Velden, Brugman, Boom, & Koops, 2010). Verder is recent gebleken dat de interventie Nieuwe Perspectieven voor risico- of lichtdelinquentie jongeren op korte termijn geen effect had op crimineel- en probleemgedrag, bindingen met het sociale netwerk, ouderlijk opvoedgedrag, school functioneren, sociale en cognitieve vaardigheden (De Vries, Hoeve, Asscher, & Stams, 2016). Wel bleek Nieuwe Perspectieven op de lange termijn kleine, positieve effecten te hebben op de ouder-kind relatie (De Vries et al., 2016). Uit onderzoek naar de interventie OUDERS van Tegendraadse Jeugd voor ouders van jongeren met een (verhoogd risico op) politiecontact vanwege licht strafbaar gedrag bleek dat er direct na afloop van de interventie geen effecten waren op opvoedingskenmerken en probleemgedrag van het kind (Boendermaker, Lekkerkerker, Dekovic, Foolen, & Vermeij, 2010). Wel vonden de onderzoekers een klein effect op angstig/depressief gedrag van ouders. Een half jaar na

de interventie werden er kleine, positieve effecten gevonden op een enkel opvoedingskenmerk en op agressief gedrag bij het kind. Er werden wederom geen effecten gevonden op het regel overschrijdend gedrag (Boendermaker et al., 2010). Er zijn dus over de jaren heen diverse interventies geëvalueerd ter preventie van delinquent gedrag. Uit deze studies blijkt dat er weinig tot geen effect gevonden wordt op daadwerkelijk probleemgedrag bij jongeren.

Er kunnen een aantal verklaringen worden gegeven voor de beperkte effecten van preventieve interventies. Ten eerste is de doelgroep van jongeren met een verhoogd risico op delinquentie vaak lastig te bereiken en doorgaans moeilijk te motiveren tot een gedragsverandering. Ten tweede bestaat het risico bij preventieve interventies dat jongeren zich gestigmatiseerd voelen, wat mogelijk juist een averechts effect kan hebben (Raad voor Maatschappelijke Ontwikkeling, 2001). Tot slot moet worden opgemerkt dat de verwachte effecten van preventieve interventies over het algemeen klein zijn. Bij preventieve interventies bestaat de populatie namelijk altijd voor een gedeelte uit jongeren die wel de interventie aangeboden krijgen, maar die ook zonder interventie geen delinquent gedrag zullen gaan vertonen. Op voorhand is het lastig te voorspellen welke jongeren uit de risicogroep ook daadwerkelijk delinquent gedrag gaan vertonen. Preventieve interventies bereiken dus een relatief grote groep risicjongeren, maar bij een klein deel van de jongeren zal daadwerkelijk delinquent gedrag worden voorkomen, wat in onderzoek dan ook kleine effecten oplevert.

1.2 Alleen jij bepaalt wie je bent

Het Ministerie van Justitie en Veiligheid heeft in samenwerking met de Taskforce Overvallen de interventie “Alleen jij bepaalt wie je bent” (AJB) ontwikkeld, om te voorzien in de vraag naar effectieve preventieve interventies ter voorkoming van jeugd delinquentie. Er is specifiek gekozen om sport als middel in te zetten ter voorkoming van delinquentie, omdat sportactiviteiten vaak leuk worden gevonden door jongeren met een risico op de ontwikkeling van delinquentie en sportactiviteiten niet als stigmatiserend worden ervaren (Mason & Holt, 2012). AJB is voor een groot deel gebaseerd op de in Engeland ingezette sportinterventie “Kickz”. In dit programma werken verschillende partijen samen (voetbalclubs, politiekorpsen, bedrijven en de Engelse voetbalbond) om meerdere dagen per week sportactiviteiten te organiseren voor jongeren in achtergestelde wijken. Uit een evaluatie van Kickz, waarbij criminaliteitscijfers in de interventiegebieden zijn vergeleken met criminaliteitscijfers in vergelijkbare gebieden, bleek dat er sprake was van een afname van 22% van het aantal overvallen, een afname van 13% van schade als gevolg van criminaliteit, een afname van 8% in antisociaal gedrag en een afname van 4% van geweld (McMahon & Belur, 2013). Het is echter door de opzet van het evaluatieonderzoek niet duidelijk in hoeverre deze resultaten daadwerkelijk kunnen worden toegeschreven aan de interventie (McMahon & Belur, 2013).

AJB is in 2012 gestart met pilots in diverse steden en heeft zich gedurende de afgelopen jaren doorontwikkeld. In het huidige rapport wordt geëvalueerd in hoeverre AJB, zoals deze tijdens het seizoen 2013/2014 en 2014/2015 is uitgevoerd, effectief is in het voorkomen van delinquentie. Hierbij wordt gekeken naar informatie uit de politiesystemen en justitiële gegevens over veroordelingen. Er wordt voortgebouwd op eerder effectonderzoek naar AJB, waarbij is gekeken naar het effect van AJB seizoen 2013/2014 en 2014/2015 op risico- en beschermende factoren van

delinquentie, zoals agressie, gedragsproblemen, werkhouding op school en prosociaal gedrag (Spruit, Van der Put, Van Vugt, Knooihuizen, & Stams, 2016). Daarnaast wordt in het huidige rapport bekeken in hoeverre AJB in seizoen 2016/2017 werd uitgevoerd zoals bedoeld (programma-integriteit) en wat de tevredenheid is van verschillende betrokken professionals over AJB.

Binnen AJB wordt er door de uitvoerder Stichting Laureus Nederland samengewerkt met verschillende partijen, waaronder: onderwijsinstellingen, sportverenigingen, het jeugdsportfonds en landelijk bekende sporters/ sportambassadeurs van de Minister. De politie en gemeentelijke diensten worden betrokken bij de aftrap en maximaal geïnformeerd over AJB. Inmiddels wordt AJB ingezet in de gemeenten Amsterdam, Almere, Den Haag, Delft, Dordrecht, Tilburg, Rotterdam, Zoetermeer, Utrecht, Eindhoven, Haarlem, Voorburg, Helmond, Groningen, Assen, Emmen, 's Gravenzande, Capelle aan den IJssel, Maassluis en Rijswijk. Verder is AJB ook actief in Aruba, Bonaire, Curaçao en Sint-Maarten.

Doel en uitvoering van de interventie

AJB is een preventieve interventie en heeft als hoofddoel het voorkomen van overlastgevend en/of delinquent gedrag en het verminderen van reeds aanwezig overlastgevend en/of delinquent gedrag (Hartog, Van Vredendaal & Cremers, 2017). Secundair beoogt AJB risicofactoren voor het ontwikkelen van delinquent gedrag te verminderen en beschermende factoren te versterken. Concreet heeft AJB de volgende subdoelen:

1. Deelnemers laten na AJB minder gedragsproblemen zien,
2. Deelnemers laten na AJB meer prosociaal gedrag zien,
3. Deelnemers laten na AJB minder agressie zien,
4. Deelnemers hebben na AJB een betere werkhouding op school, spijbelen minder, worden minder geschorst en hebben betere schoolprestaties,
5. Deelnemers kunnen na AJB beter omgaan met autoriteit,
6. Deelnemers hebben na AJB een adequatere vrijetijdsbesteding,
7. Deelnemers hebben na AJB minder delinquente vrienden,
8. Deelnemers zijn na AJB minder kwetsbaar voor negatieve invloeden van vrienden of anderen in hun omgeving,
9. Deelnemers hebben na AJB betere normen en waarden.

AJB is een gedragsinterventie waarbij jongeren via gratis clinics op school worden aangespoord om lid te worden van geselecteerde sportverenigingen. In deze clinics op school wordt (zaal)voetbal, honkbal of basketbal aangeboden door bekende topsporters, die fungeren als rolmodel. Na de clinics kunnen de jongeren die dat willen lid worden van een door het Ministerie van Justitie en Veiligheid geselecteerde sportvereniging. Kosten voor lidmaatschap en sportkleding worden gesubsidieerd door het Jeugdsportfonds en het Ministerie van Justitie en Veiligheid (Hartog et al., 2017). Daarnaast worden deelnemende jongeren bij de eerste trainingen vanuit de school begeleid. Op de sportvereniging krijgen zij (zaal)voetbal-, honkbal- of basketbaltraining door bekwame trainers die tevens fungeren als rolmodel. Deze trainers zijn geselecteerd door de uitvoerder Stichting Laureus Nederland. In AJB staan diverse werkzame elementen centraal welke gebaseerd zijn op het onderzoek van uit het WODC-rapport (Van der Put et al., 2013): positieve rolmodellen, er is een gedragscontract aanwezig waarin er duidelijke afspraken worden gemaakt

rondom gedrag, vrijetijdsbesteding in groepsverband, individuele begeleiding naast het werken in groepsverband en de interventie heeft een lage intensiteit.

In totaal wordt beoogd dat jongeren 6 tot 8 uur per week op de vereniging doorbrengen bij verschillende activiteiten, waaronder de trainingen en wedstrijden. Daarnaast worden de jongeren ook gemotiveerd om deel te nemen aan andere activiteiten, waaronder het kijken naar wedstrijden van het eerste team en werkzaamheden op de vereniging zoals kantinedienst, materiaal schoonmaken en helpen met fluiten. Om de pedagogische begeleiding van de trainers tijdens de trainingen te waarborgen, is er gekozen voor een vaste trainingsopbouw (Hartog et al., 2017). De opbouw van de training bestaat uit een welkomstwoord door de trainer gevolgd door een kort groepsgebesprek waarbij er onder andere gereflecteerd wordt op het gedrag van de jongeren tijdens de vorige training en een pedagogisch doel voor die training wordt besproken. Vervolgens vindt de sporttraining plaats, bestaande uit een warming-up, tactiek- en conditie gedeelte en een partijvorm. Daarna volgt een gezamenlijke afsluiting waarin wordt gereflecteerd op het pedagogische doel en afspraken worden gemaakt voor de volgende training of wedstrijd. Ten slotte voert de trainers met minimaal één deelnemer een persoonlijk gesprek. Per 15 jongeren is er een hoofdtrainer en een assistent-trainer beschikbaar. Na een seizoen AJB vindt er waar mogelijk een duurzame integratie plaats van de AJB deelnemers naar de reguliere teams binnen de sportvereniging (Hartog et al., 2017).

Een AJB trainer onderscheidt zich van 'reguliere' sporttrainers doordat zij sportieve prestaties ondergeschikt maken aan vooruitgang op sociaal vlak (Hartog et al., 2017). Trainers dienen te fungeren als rolmodel, minimaal een mbo werk- en denkniveau te hebben, affiniteit en/of ervaring te hebben met de doelgroep (jongeren met een laag opleidingsniveau en een risico op delinquent gedrag), in staat te zijn voor een groep te staan en voorbeeldgedrag te vertonen, in staat te zijn een positieve relatie met de jongeren op te bouwen en in staat zijn om samen te werken met verschillende partijen die betrokken zijn bij AJB (school, sportvereniging, etc.). Zij komen op sollicitatiegesprek bij Laureus, de uitvoeringsorganisatie van AJB, en overleggen een Verklaring omtrent Gedrag (VOG) bij aanvang van het seizoen. De trainers vervullen een belangrijke rol binnen AJB omdat zij feitelijk het rolmodel zijn. De trainer maakt duidelijke afspraken over gewenst en ongewenst gedrag en geeft het goede voorbeeld. Er wordt gericht op het creëren van een positief en veilig (pedagogisch) klimaat tijdens de trainingen, de jongeren worden op een positieve, respectvolle manier benaderd en gemotiveerd om te sporten. De trainer ondersteunt de jongeren bij het hanteren van de structuur van de vereniging (zoals het plannen van trainingen, het op tijd komen en de juiste spullen meenemen). De trainer werkt aan een positieve, duurzame relatie met de jongeren, is alert op zorgsignalen vanuit de jongeren en gericht op het gedrag en de ontwikkeling van de jongeren. Daarnaast bieden de trainers individuele begeleiding. Zij tonen interesse in de jongeren en voeren individuele voortgangsgesprekken. De voortgang van de jongeren wordt besproken met de docenten van de onderwijsinstelling en eventueel de ouders van de jongeren (Hartog et al., 2017). De assistent-trainer ondersteunt de hoofdtrainer bij de uitvoering van AJB en worden voorgedragen door de vereniging.

Doelgroep

De doelgroep van 'Alleen jij bepaalt wie je bent' bestaat uit schoolgaande jongeren in de leeftijd van 12 tot en met 18 jaar. Deze jongeren zijn grotendeels jongens, veelal woonachtig in achterstandswijken van (middel)grote steden. De meeste gemeenten behoren tot de top 30 van gemeenten met de hoogste High Impact Crimes (HIC). De jongeren volgen onderwijs op praktijkscholen of de basis- of kaderberoepsgerichte leerweg binnen het VMBO. Er kan bij deze jongeren sprake zijn van een licht verstandelijke beperking of zwakbegaafdheid (IQ tussen 50-85 in combinatie met sociale aanpassingsproblemen). Op basis van dit opleidings- en intelligentieniveau is er sprake van een verhoogd risico op het ontwikkelen van overlastgevend en/of delinquent gedrag (GGD Amsterdam, 2014; Traag, Marie, & Van der Velden, 2010; Van der Laan, Goudriaan, & Weiters, 2014). Een prosociaal netwerk ontbreekt veelal bij de jongeren. Om mee te doen aan AJB moet er toestemming zijn van de ouders van de jongeren en mogen jongeren niet reeds actief zijn bij een sportvereniging.

1.3 Eerder onderzoek naar AJB

In februari 2015 een rapport verschenen van de Universiteit van Amsterdam waarin werd onderzocht in hoeverre AJB doeltreffend was gedurende het seizoen 2013/2014 (Spruit, Van Vugt, Van der Put, Stams, & Bloch, 2015). Hierbij werden de volgende vragen onderzocht: Wordt de juiste doelgroep bereikt? Wordt de interventie uitgevoerd zoals bedoeld? Hoe is de tevredenheid over AJB onder deelnemers en trainers? En, laten de deelnemers de verwachte ontwikkelingen op de interventiedoelen zien?

In het doeltreffendheidsrapport (Spruit et al., 2015) werd geconcludeerd dat AJB de juiste doelgroep bereikt. De meeste jongeren voldeden aan de doelgroepskenmerken van AJB en hadden nog geen afwijkend delinquent gedrag ontwikkeld. Er waren wel aanwijzingen dat de deelnemers een verhoogd risico hadden op het ontwikkelen van delinquent gedrag gezien de aanwezigheid van psychosociale risicofactoren. Aangezien AJB een preventieve interventie is, leek AJB de juiste doelgroep te bereiken. Het onderzoek liet vervolgens zien dat AJB in het seizoen 2013/2014 nog niet volledig en consistent werd uitgevoerd zoals beoogd volgens de handleiding (Sint, 2014a; Sint, 2014b). Het aantal uur dat de deelnemers op de vereniging doorbrachten was minder dan werd beoogd en de continuïteit van de trainers werd nog niet voldoende gewaarborgd. Verder verschilden de trainers onderling in de wijze waarop ze de omgang en begeleiding van deelnemers invulden, zoals de mate van individuele begeleiding, de wijze waarop jongeren werden gemotiveerd om te blijven sporten en hoe er werd omgegaan met zorgen rondom de ontwikkeling van de deelnemers. Positief was dat er op de verenigingen regelmatig en conform de richtlijnen getraind werd en dat er in vrijwel alle gevallen afspraken waren gemaakt over gewenst en ongewenst gedrag. Er werd geconcludeerd dat er een brug tussen de school en de vereniging was en dat het merendeel van de trainers zich voldoende ondersteund voelde in de uitvoering van AJB. Vervolgens bleek dat de kenmerken van de trainers grotendeels aansloten bij het trainersprofiel zoals beschreven in de richtlijnen. Tot slot werd opgemerkt dat zowel de deelnemers als de trainers erg tevreden waren over AJB.

Concrete aanbevelingen die uit dit rapport voortkwamen betroffen ten eerste het investeren in de pedagogische competenties van de trainers. Er werd geconcludeerd dat wanneer de pedagogische kwaliteit van AJB gewaarborgd wordt er positieve effecten van AJB verwacht mogen worden. Verder werd er in het doeltreffendheidsrapport aanbevolen dat de uitvoering en uitkomsten van de interventie regelmatig gemonitord worden, ook in de toekomst (Spruit et al., 2015). In het huidige onderzoek zal dan ook worden gekeken naar de uitvoering van AJB door de trainers, de medewerkers van sportverenigingen en de medewerkers van scholen. Hierbij wordt gebruik gemaakt van een zeer uitgebreide beschrijving van de richtlijnen van AJB (door Hartog et al., 2017).

Verder heeft de Universiteit van Amsterdam gedurende de periode februari 2014 tot en met december 2015 onderzoek gedaan naar de effectiviteit van AJB gedurende het seizoen 2013/2014 en 2014/2015 (Spruit et al., 2016). Meer specifiek is onderzocht in hoeverre AJB effect heeft op risico- en beschermende factoren voor delinquent gedrag. Het effect van AJB is onderzocht door de resultaten van de interventiegroep af te zetten tegen de resultaten van een vergelijkbare controlegroep die niet aan AJB heeft meegedaan. AJB bleek effectief in het verminderen van gedragsproblemen, het bijdragen aan een adequatere vrijetijdsbesteding en het hebben van minder delinquente vrienden. AJB heeft volgens de jongeren zelf ook een positief effect op prosociaal gedrag en hun omgang met autoriteit. Hiermee werd de verwachting uitgesproken dat AJB op langere termijn effectief is in het voorkomen van delinquent gedrag. Er werd in het rapport van Spruit en collega's (2016) geadviseerd om te onderzoeken of AJB ook daadwerkelijk effect heeft op delinquent gedrag, gemeten met officiële data (zoals politieregistraties, veroordelingen) met een substantiële follow-up tijd. Dit is dan ook één van de doelstellingen van het huidige rapport.

1.4 Ontwikkelingen AJB afgelopen jaren

Aan het eind van seizoen 2014/2015 zijn ontwikkelingen in gang gezet ten behoeve van de verbetering van AJB. De belangrijkste ontwikkelingen worden hier kort geschetst.

Tijdens de Sportieve Opening van het Parlementaire Jaar in 2014 is een actieplan ondertekend ten behoeve van de doorontwikkeling van AJB. Dit actieplan is mede ondertekend door het ministerie van Sociale Zaken en Werkgelegenheid, het ministerie van Volksgezondheid, Welzijn en Sport, het Jeugd Sport Fonds en de Vereniging Nederlandse Gemeenten. Dit heeft geresulteerd in een concrete bijdrage aan het verbeteren van de kwaliteit van AJB. Het ministerie van Sociale Zaken en Werkgelegenheid maakte het, voor de duur van twee jaar, mogelijk dat trainers zich verder ontwikkelen middels de cursus Eye-c-You. Deze cursus geeft trainers extra kennis en kunde over de doelgroep, het bevorderen van het groepsproces en biedt trainers handvatten voor relevante situaties die zich voordoen tijdens de interventie.

Begin 2015 is gestart met het monitoren van de deelnemers van AJB. In het kader van de registratie van de voortgang van de deelnemers is er een online monitoringsysteem ontwikkeld. De trainers kunnen via een applicatie op hun telefoon, de AJB TrainersApp, na iedere training informatie invullen over de aanwezigheid van deelnemers, contact met ouders/vertegenwoordigers van school, gedrag van de deelnemers, incidenten, uitval, instroom van deelnemers in reguliere teams van de sportvereniging en eventuele bijzonderheden. Zowel de registratie door trainers als waarnemingen

ter plaatse van de projectleiders worden in het online monitoringssysteem ingevoerd. Rapportages op basis van deze registraties verschaffen inzicht in de voortgang en effectiviteit van de interventie (Hartog et al., 2017).

Een andere belangrijke ontwikkeling is de inzet op het doorstromen van de deelnemers van AJB naar een regulier team binnen de vereniging. Tegen het einde van de interventie laten de trainers de deelnemers mee trainen met hun toekomstige teams. Intensieve afstemming tussen projectleider, hoofdtrainer en technische commissie van de vereniging is nodig om een duurzame integratie van de deelnemer te garanderen (Hartog et al., 2017). Op deze wijze is er een grotere kans dat jongeren duurzaam lid blijven en is er bij de vereniging ruimte om in het volgende seizoen nieuwe jongeren te werven voor deelname aan AJB.

Verder is de uitvoering van AJB, naar aanleiding van de motie in de Tweede Kamer, per september 2016 ondergebracht bij stichting Laureus Nederland. Zij verzorgen in opdracht van de interventie-eigenaar, het Ministerie van Justitie en Veiligheid, de volledige operationele uitvoering. Dit betekent onder andere dat zij verantwoordelijk zijn voor het selecteren van de hoofdtrainers.

In maart 2017 is AJB door een onafhankelijke erkenningscommissie van het Nederlands Jeugdinstuut (NJI) officieel erkend als een goed onderbouwde interventie. Dit betekent dat de interventie zijn probleem, risico of thema, doelgroep, doelen, aanpak en randvoorwaarden helder beschreven zijn en dat, in de theoretische onderbouwing, de werkzaamheid van de interventie aannemelijk is gemaakt met theorieën en empirische kennis (Zwicker et al., 2015).

In de zomer van 2017 is een opleidingsplan ontwikkeld voor de trainers van AJB die wordt uitgevoerd door de Stichting Jeugd Interventies. De opleiding duurt in totaal 15 dagdelen, verdeeld over drie maanden en is gericht op het vergroten van de pedagogische vaardigheden, het vergroten van kennis en vaardigheden over het beïnvloeden van groepsdynamica, het verbeteren van de omgang met LVB-jongeren, het vergroten van ouderbetrokkenheid en het verbeteren van de communicatie en gesprekstechnieken. Tevens worden er door de Stichting Jeugd Interventies vanaf de zomer 2017 supervisie- en intervisiesessies georganiseerd. De supervisie vindt eenmaal per twee maanden plaats (twee uur) en de intervisie drie dagdelen per jaar. Hiermee zal de kennis en kunde van de trainers worden gewaarborgd (Hartog et al., 2017). Deze opleidingen en supervisie- en intervisiesessies worden structureel aangeboden.

In het huidige effectonderzoek wordt de effectiviteit van AJB geëvalueerd zoals de interventie is uitgevoerd gedurende de seizoenen 2013/2014 en 2014/2015. De recente ontwikkelingen, zoals beschreven hierboven, zijn niet meegenomen in de huidige evaluatie. Deze ontwikkelingen zijn grotendeels wel meegenomen binnen het onderzoek naar de programma-integriteit van AJB en de tevredenheid over AJB. Het opleidingsplan en de supervisie- en intervisiesessies waren echter nog niet geheel afgerond door de trainers op het moment dat de programma-integriteit en de tevredenheid voor het seizoen 2016/2017 werden onderzocht.

1.5 Doel- en vraagstelling

Het doel van dit onderzoek is het effect van AJB op de ontwikkeling van delinquent gedrag van jongeren te onderzoeken. Hiervoor wordt een vergelijking gemaakt tussen een interventiegroep en een controlegroep wat betreft het aantal politiecontacten en veroordelingen voor strafbare feiten in een periode van 16 maanden en drie jaar na de start van de interventie. Daarnaast is het doel de programma-integriteit van AJB zoals uitgevoerd in seizoen 2016/2017 te onderzoeken. Hiermee wordt de vraag beantwoord of de interventie wordt uitgevoerd zoals bedoeld of beschreven is. Verder wordt in het huidige onderzoek ook antwoord gegeven op de vraag in hoeverre professionals (trainers, medewerkers van sportverenigingen en medewerkers van scholen) tevreden zijn over AJB.

Concreet worden de volgende (deel)vragen beantwoord:

1. Wat is het effect van “Alleen jij bepaalt wie je bent” op de ontwikkeling van delinquent gedrag?
2. In hoeverre wordt “Alleen jij bepaalt wie je bent” uitgevoerd zoals beschreven in de uitgebreide interventiebeschrijving (Hartog et al., 2017) door:
 - a) De trainers;
 - b) Medewerkers van sportverenigingen die betrokken zijn bij AJB;
 - c) Medewerkers van scholen die betrokken zijn bij AJB.
3. Hoe is de tevredenheid over AJB en wat zijn de positieve en verbeterpunten volgens
 - a) De trainers;
 - b) Medewerkers van sportverenigingen die betrokken zijn bij AJB;
 - c) Medewerkers van scholen die betrokken zijn bij AJB.

2. Methode effectonderzoek

Om antwoord te geven op de eerste onderzoeksvraag zijn zowel politiegegevens als justitiële gegevens geanalyseerd voor de interventie- en controlegroep. Daarnaast is informatie verzameld over de demografische kenmerken van de interventie- en controlegroep. In dit hoofdstuk wordt ingegaan op de procedure van de dataverzameling, de instrumenten die gebruikt zijn, de beschrijving van de deelnemers en de analyses die zijn uitgevoerd.

2.1 Procedure

De deelnemers binnen het huidige effectonderzoek zijn benaderd in het kader van een eerdere effectmeting. Meer informatie over het samenstellen van de interventie- en de controlegroep is te vinden in het rapport van Spruit en collega's (2016).

Om het effect van AJB op de ontwikkeling van delinquent gedrag te meten, werd onder andere politiedata opgevraagd bij de Nationale Politie. Hiervoor werd toestemming verkregen van het College van procureurs-generaal. Politiegegevens zijn opgevraagd voor een periode vanaf 2 jaar voor start van AJB in 2014 tot 3 jaar na start van de interventie. Daarnaast werd er justitiële data opgevraagd bij het Wetenschappelijk Onderzoek- en Documentatiecentrum (WODC) van het Ministerie van Justitie en Veiligheid voor het gehele uittreksel justitiële documentatie (strafblad) van onze onderzoeksgroep. Deze gegevens komen uit de Onderzoeks- en Beleidsdatabase Justitiële Documentatie (OBDJ) en voor de vertrekking van deze data werd toestemming verkregen van het managementteam van het WODC. Alle data gebruikt voor het huidige onderzoek is geanonimiseerd verkregen.

2.2 Instrumenten

Demografische kenmerken. Allereerst zijn de demografische kenmerken van de jongeren gemeten, waaronder geslacht, leeftijd en geboortedatum, etniciteit, schooltype en gezinssamenstelling.

Delinquentie. Om delinquentie te meten bij de huidige onderzoeksgroep, werd er gebruik gemaakt van officiële politieregistraties en justitiële gegevens. Wat betreft de politiedata hebben we per jongere uit de interventie- en controlegroep gecodeerd of zij geregistreerd waren als verdachte in de periode 2 jaar vóór (voormeting), 16 maanden ná (nameting 1) en 3 jaar ná (nameting 2) de startmeting in 2014 (T0). Daarnaast hebben we ook gecodeerd hoe vaak zij geregistreerd waren als verdachte gedurende deze perioden. Uit de justitiële data hebben we voor de jongeren uit de interventie- en de controlegroep gecodeerd of zij veroordeeld waren voor strafbare feiten binnen de periode van de voormeting, eerste nameting en/of tweede nameting viel en hoe vaak zij gedurende deze periode veroordeeld waren.

2.3 Beschrijving van de deelnemers

Voor het huidige effectonderzoek is gebruikt gemaakt van de onderzoeksgroep zoals beschreven in het artikel van Spruit, Hoffenaar, Van der Put, Van Vught en Stams (2017). De

participanten voor het huidige onderzoek zijn 364 jongeren tussen de 12 en de 18 jaar, afkomstig van 22 verschillende scholen. De interventiegroep bestond uit 245 participanten en de controlegroep uit 119 participanten. In de interventiegroep zijn er gedurende de interventie 83 (33,9%) jongeren uitgevallen. Echter, deze jongeren zijn wel meegenomen in de analyses van de huidige effectstudie (zie hoofdstuk 2.4). Voor in totaal 358 jongeren, waarvan 316 jongens (88,3%) en 42 meisjes (11,7%), waren er ook demografische kenmerken bekend. In Tabel 1 staan de demografische kenmerken van de interventiegroep en de controlegroep. Om te kunnen vaststellen of de interventie- en controlegroep verschillen op de verscheidene demografische kenmerken, zijn er t-toetsen en chi-kwadraat analyses uitgevoerd. De gemiddelde leeftijd tussen de groepen verschilt significant. Gemiddeld gezien is de controlegroep ongeveer drie maanden jonger dan de interventiegroep. De groepen verschillen niet qua geslacht. Dit betekent dat de verhouding jongens en meisjes hetzelfde is in de twee groepen. De groepen verschillen ook niet qua etniciteit, gezinssituatie en onderwijsniveau.

Tabel 1

Demografische kenmerken van de interventiegroep en de controlegroep t.t.v. de startmeting.

	Interventiegroep (n = 245)	Controlegroep (n = 119)	Vershil tussen de groepen
Geslacht			$\chi^2 (1) = 0.328$
Jongens	217 (88.9%)	99 (86.8%)	
Meisjes	27 (11.1%)	15 (13.2%)	
Gemiddelde leeftijd in jaren	14.02 (12-18)	13.75 (12-16)	$t(353) = 2.321^*$
Etnische achtergrond			$\chi^2 (6) = 6.889$
Nederlands	49 (20.2%)	29 (25.4%)	
Marokkaans	57 (23.5%)	18 (15.8%)	
Turks	26 (10.7%)	15 (13.2%)	
Surinaams	25 (10.3%)	17 (14.9%)	
Antilliaans	27 (11.1%)	8 (7.0%)	
Overig Westers	13 (5.3%)	8 (7.0%)	
Overig niet-Westers	46 (18.9%)	19 (16.7)	
Gezinssituatie			$\chi^2 (2) = 1.999$
Tweeoudergezin met (stief)vader en (stief)moeder	145 (62.0%)	65 (59.1)	
Eenoudergezin	82 (35.0%)	44 (40.0%)	
Overig	7 (3.0%)	1 (0.9%)	
Type onderwijs			$\chi^2 (2) = 0.333$
Praktijkonderwijs	140 (57.6%)	62 (54.4%)	
VMBO-kaderberoepsgericht	58 (23.9%)	29 (25.4%)	
VMBO-basisberoepsgericht	45 (18.5%)	23 (20.2%)	

* $p < .05$

2.4 Analyses

Om het effect van AJB op de ontwikkeling van delinquent gedrag bij de deelnemers te onderzoeken door middel van de officiële politieregistraties, is er gebruik gemaakt van een

multilevel analyse. Deze analyse wordt toegepast, omdat er sprake is van een hiërarchische datastructuur, waarbij onderscheid kan worden gemaakt tussen verschillende niveaus. Het eerste niveau is het niveau van de individuele jongeren (niveau 1) en het tweede niveau is het school- en verenigingsniveau (niveau 2). De individuele jongeren zijn genest binnen de verschillende scholen en verenigingen. Het is belangrijk om te controleren voor deze multilevel datastructuur, omdat het mogelijk is dat jongeren van dezelfde school en vereniging meer op elkaar lijken dan jongeren van verschillende scholen en verenigingen. Het effect van AJB op het percentage jongeren dat geregistreerd is als verdachte en het aantal registraties als verdachte wordt gecontroleerd voor de voormeting en de leeftijd van de jongeren. De leeftijd van de jongeren bleek namelijk significant te verschillen tussen de interventie- en de controlegroep (zie Tabel 1 hierboven). Ten slotte is gebruik gemaakt van een intention-to-treat (ITT) analyse. Alle deelnemers die op T0 zijn meegenomen met het onderzoek worden ook meegenomen in de analyses. Dit betekent dat de deelnemers die gedurende het onderzoek zijn uitgevallen ook worden meegenomen waardoor een overschatting van het effect van AJB wordt voorkomen.

Anders dan voor de politieregistraties, hebben we om het effect van AJB op het veroordeeld worden voor strafbare feiten te onderzoeken gebruik gemaakt van regressieanalyses. We hierbij niet gekozen voor een multilevel model gezien de lage power. Dit betekent dat het aantal jongeren dat veroordeeld was voor een strafbaar feit relatief te klein was om betekenisvolle analyses in een multilevel model te doen. Echter, door middel van de regressieanalyses konden we nog steeds controleren voor de verschillen tussen de interventie- en controlegroep op de voormeting en het verschil in leeftijd tussen deze groepen.

3. Resultaten effectonderzoek

Om te onderzoeken wat het effect is van AJB op de ontwikkeling van delinquent gedrag van jongeren, wordt gekeken wat de verschillen zijn in politieregistraties en veroordelingen voor strafbare feiten tussen de interventie- en de controlegroep, 2 jaar vóór, 16 maanden ná en 3 jaar ná de startmeting in 2014 (T0). In de huidige paragraaf worden de resultaten van het effectonderzoek besproken.

3.1 Effect van AJB op de ontwikkeling van delinquentie

In Tabel 2 staan de percentages van de interventie- en de controlegroep dat geregistreerd is als verdachte door de politie 2 jaar vóór (voormeting), 16 maanden ná (nameting 1) en 3 jaar ná (nameting 2) de start van AJB (T0). Daarnaast staan in deze tabel de gemiddelde aantallen registraties op de voormeting en de nametingen voor de interventie- en de controlegroep. Bij de voormeting, was 15.5% van de jongeren in de interventiegroep (één of meerdere keren) geregistreerd als verdachte. Dit was 11.0% bij de eerste nameting en 20.0% bij de tweede nameting. Van de jongeren in de controlegroep, had 10,1% bij de voormeting politieregistraties in de rol van verdachte, 15.1% bij de eerste nameting en 21.8% bij de tweede nameting. Gemiddeld hadden de jongeren in de interventiegroep bij de voormeting; 0.23 politieregistraties in de rol van verdachte, 0.20 bij de eerste nameting en 0.45 bij de tweede nameting. De jongeren in de controlegroep hadden bij de voormeting gemiddeld 0.15 politieregistraties in de rol van verdachte, bij de eerste nameting gemiddeld 0.23 en bij de tweede nameting gemiddeld 0.48. Om te testen in hoeverre deze verschillen significant zijn, is er een multilevel analyse uitgevoerd (zie Tabel 3 en 4).

Daarnaast staan in Tabel 2 de percentages van de interventie- en de controlegroep dat veroordeeld is voor gepleegde strafbare feiten in de periode 2 jaar vóór, 16 maanden ná en 3 jaar ná de start van AJB. Gedurende de 2 jaar vóór de start van AJB was 4.5% van de interventiegroep en 4.2% van de controlegroep veroordeeld voor een strafbaar feit. Dit was 2.4% voor de interventiegroep en 5% voor de controlegroep bij de eerste nameting. Bij de tweede nameting was dit percentage opgelopen tot 10.6% voor de interventiegroep en 8.3% voor de controlegroep. Gemiddeld hadden de jongeren in de interventiegroep 0.05 veroordelingen voor strafbare feiten bij de voormeting, 0.02 bij de eerste nameting en 0.14 bij de tweede nameting. Voor de controlegroep was dit 0.06 veroordelingen bij de voormeting, 0.10 bij de eerste nameting en 0.23 bij de tweede nameting. Er is zijn regressieanalyses uitgevoerd om de significantie van de verschillen tussen de interventie- en controlegroep te testen (zie Tabel 5 en 6).

Tabel 2

Beschrijvende statistieken voor politieregistraties als verdachte en veroordelingen voor strafbare feiten voor de interventie- en controlegroep

	N	Politieregistraties als verdachte					
		Voormeting ^a		Nameting 1 ^b		Nameting 2 ^c	
		%	M (SD)	%	M (SD)	%	M (SD)
Interventiegroep	245	15.5	0.23 (0.73)	11.0	0.20 (0.84)	20.0	0.45 (1.34)
Controlegroep	119	10.1	0.15 (0.51)	15.1	0.23 (0.66)	21.8	0.48 (1.52)
		Veroordeeld voor strafbare feiten					
		Voormeting ^a		Nameting 1 ^c		Nameting 2 ^c	
		%	M (SD)	%	M (SD)	%	M (SD)
Interventiegroep	246	4.5 (11)	0.05 (0.23)	2.4 (6)	0.02 (0.15)	10.6 (26)	0.14 (0.43)
Controlegroep	120	4.2 (5)	0.06 (0.33)	5.0 (6)	0.10 (0.51)	8.3 (10)	0.23 (1.06)

^a Geregistreerd als verdachte/veroordeeld voor strafbare feit gedurende de 2 jaar vóór T0

^b Geregistreerd als verdachte/veroordeeld voor strafbare feit gedurende de 16 maanden na T0

^c Geregistreerd als verdachte/veroordeeld voor strafbare feit gedurende de 3 jaar na T0

In Tabel 3 staan de resultaten van de multilevel analyses betreffende het effect van het type groep (interventie- of controlegroep) op delinquent gedrag (in de vorm van politieregistraties) gedurende 16 maanden na de start van AJB in 2014. Deze effecten zijn gecontroleerd voor de verschillen op de voormeting en de leeftijd van de jongeren. Er is een significant effect gevonden van het type groep (interventie- of controlegroep) op het percentage jongeren dat geregistreerd was als een verdachte 16 maanden na start van AJB in 2014. De interventiegroep had significant minder kans om geregistreerd te worden als verdachte vergeleken met de controlegroep ($OR = 0.542$; $d = -0.34$). De jongeren in de controlegroep hadden 1.845 keer meer kans om geregistreerd te worden als verdachte dan de jongeren in de interventiegroep. Van de interventiegroep liet 11.8% een afname zien in het geregistreerd worden als verdachte, 81.2% liet hier geen verandering in zien en 6.9% liet een toename zien in het geregistreerd worden als verdachte. Voor de controlegroep was dit achtereenvolgens 6.7%, 82.4% en 10.9%. Er werd geen significant effect gevonden van het type groep op het gemiddeld aantal registraties als verdachte, gecontroleerd voor de verschillen op de voormeting en de leeftijd van de jongeren.

Tabel 3

Uitkomsten van de multilevel analyses voor politieregistraties als verdachte op nameting 1

	Geregistreerd als verdachte (ja/nee)						
	Est.	SE	T	$p_{\text{eenzijdig}}$	OR	d	
Groep ^a	-0.61	0.35	-1.73	.042*	0.542	-0.34	
Voormeting	1.86	0.36	5.12	.000***	6.411	1.02	
Leeftijd	0.28	0.18	1.59	.057	1.327	0.16	
	Aantal registraties als verdachte						
Groep ^a	-0.10	0.23	-0.42	.337	0.907	-0.05	
Voormeting	0.41	0.13	3.13	.001**	1.518	0.23	
Leeftijd	0.02	0.11	0.20	.839	1.023	0.13	

Note. OR = Odds ratio; Est. = Estimate.

^a Controlegroep = 0; interventiegroep = 1.

* $p < .05$, ** $p < .01$, *** $p < .001$

In Tabel 4 staan de resultaten van de multilevel voor de politieregistraties op de tweede nameting. Er werd geen significant effect gevonden van het type groep (interventie- of controlegroep) op het percentage jongeren dat geregistreerd was als een verdachte drie jaar na start van AJB in 2014. De interventiegroep had statistisch gezien geen significant hogere of lagere kans om geregistreerd te worden als verdachte vergeleken met de controlegroep. Er werd ook geen significant effect gevonden van het type groep op het aantal registraties als verdachte op de tweede nameting, gecontroleerd voor de verschillen op de voormeting en de leeftijd van de jongere.

Als aanvulling zijn deze analyses herhaald zonder de uitvallers. Hierbij zijn er ook geen significante effecten gevonden na 3 jaar. Daarnaast is er specifiek gekeken naar het effect van AJB op High Impact Crimes (overvallen, straatroven, woninginbraken en expressief geweld), aangezien AJB is ontwikkeld in het kader van de bestrijding van deze delicten. Echter, er worden geen significante verschillen gevonden tussen de interventie- en controlegroep wat betreft de percentages HIC verdachten.

Tabel 4

Uitkomsten van de multilevel analyses voor politieregistraties als verdachte op nameting 2

	Geregistreerd als verdachte (ja/nee)					
	Est.	SE	T	<i>p</i> _{eeenzijdig}	OR	<i>d</i>
Groep ^a	-0.238	0.287	-0.829	.204	0.788	-0.13
Voormeting	-1.470	0.327	-4.496	.000***	0.230	-0.81
Leeftijd	0.041	0.143	0.290	.386	1.042	0.02
	Aantal registraties als verdachte					
Groep ^a	-0.046	0.261	-0.176	.430	0.955	-0.03
Voormeting	0.396	0.167	2.370	.009**	1.486	0.22
Leeftijd	0.073	0.127	0.575	.283	1.076	0.04

Note. OR = Odds ratio; Est. = Estimate.

^a Controlegroep = 0; interventiegroep = 1.

** $p < .01$, *** $p < .001$

Om het effect van AJB op veroordelingen voor strafbare feiten te onderzoeken, zijn er regressieanalyses uitgevoerd. In Tabel 5 staan de uitkomsten van deze regressieanalyses voor de eerste nameting. Deze effecten zijn gecontroleerd voor de verschillen op de voormeting en de verschillen in de leeftijd van de jongeren. Er is een significant effect gevonden van het type groep (interventie- of controlegroep) op het gemiddelde aantal veroordelingen in de periode 16 maanden na start van AJB in 2014. De interventiegroep had gemiddeld minder veroordelingen vergeleken met de controlegroep ($OR = 0.335$; $d = -0.60$). De jongeren in de controlegroep hadden 2.985 keer meer veroordelingen dan de jongeren in de interventiegroep. Er werd geen significant effect gevonden van het type groep op het percentage jongeren dat werd veroordeeld in de periode 16 maanden na start van AJB.

Tabel 5

Uitkomsten van de regressieanalyses voor veroordelingen voor strafbare feiten op nameting 1

	Veroordelingen (ja/nee)				
	B	SE	<i>p</i> _{eenzijdig}	OR	<i>d</i>
Groep ^a	-0.58	0.61	0.17	.562	-0.32
Voormeting	0.90	1.10	0.21	2.448	0.49
Leeftijd	-0.71	0.79	0.19	.491	-0.39
	Aantal veroordelingen				
Groep ^a	-1.10	0.51	0.02*	0.335	-0.60
Voormeting	0.14	0.75	0.42	1.153	0.08
Leeftijd	-1.71	0.77	0.01*	0.180	-0.94

Note. OR = Odds ratio

^a Controlegroep = 0; interventiegroep = 1.

* $p < .05$, ** $p < .01$, *** $p < .001$

In Tabel 6 staan de resultaten van de regressieanalyses voor de veroordelingen voor strafbare feiten op de tweede nameting. Deze uitkomsten zijn ook weer gecontroleerd voor de verschillen op de voormeting en de leeftijd van de jongeren. Er werd geen significant effect gevonden van het type groep (interventie- of controlegroep) op zowel het percentage jongeren dat veroordeeld werd voor een strafbaar feit als het aantal veroordelingen in de periode drie jaar na start van AJB. De interventiegroep had statistisch gezien geen significant hogere of lagere kans om veroordeeld te worden vergeleken met de controlegroep.

Tabel 6

Uitkomsten van de regressieanalyses voor veroordelingen voor strafbare feiten op nameting 2

	Veroordelingen (ja/nee)				
	B	SE	<i>p</i> _{eenzijdig}	OR	<i>d</i>
Groep ^a	0.32	0.41	0.22	1.372	0.17
Voormeting	1.25	0.62	0.02*	3.503	0.69
Leeftijd	-0.20	0.39	0.31	.822	-0.11
	Aantal veroordelingen				
Groep ^a	-0.23	0.27	0.19	.791	-0.13
Voormeting	0.83	0.21	0.00***	2.295	0.46
Leeftijd	-0.81	0.34	0.01**	0.447	-0.44

Note. OR = Odds ratio

^a Controlegroep = 0; interventiegroep = 1.

* $p < .05$, ** $p < .01$, *** $p < .001$

3.2 Conclusie effectonderzoek

Uit de resultaten van het huidige effectonderzoek kan worden geconcludeerd dat de interventie 'Alleen jij bepaalt wie je bent' op korte termijn een significant positief effect heeft op de ontwikkeling van delinquent gedrag. De deelnemers van AJB werden na deelname minder geregistreerd als verdachte door de politie en werden gemiddeld voor minder strafbare feiten veroordeeld dan de controlegroep, wanneer er werd gecontroleerd voor de verschillen op de voormeting en de verschillen in leeftijd. Dit significante effect van AJB op de ontwikkeling van delinquent gedrag is echter alleen op een korte termijn te zien (gedurende 16 maanden na de start van AJB in 2014). Op een langere termijn (gedurende 3 jaar na de start van AJB) is er nog geen significant effect van AJB gevonden.

4 Methode uitvoering en tevredenheid AJB

Om antwoord te geven op de tweede en derde onderzoeksvraag zijn er vragenlijsten afgenomen bij de trainers van AJB en de medewerkers van verenigingen en scholen die betrokken zijn bij AJB. In dit hoofdstuk wordt ingegaan op de instrumenten en wordt de procedure van de dataverzameling besproken.

4.1 Instrumenten

Ter beantwoording van de onderzoeksvragen zijn drie vragenlijsten samengesteld, afzonderlijk voor de trainers, de medewerkers van sportverenigingen en de medewerkers van scholen. Deze vragenlijsten zijn ontwikkeld aan de hand van de uitgebreide beschrijving van de interventie (Hartog et al., 2017). Hierin wordt onder andere het doel, de doelgroep, de aanpak en de uitvoering van AJB uiteengezet. De vragenlijsten zijn voornamelijk gebaseerd op de hoofdstukken over de aanpak en de uitvoering van AJB. De vragenlijsten zijn op te vragen bij de onderzoekers van het huidige onderzoek. Hieronder wordt per vragenlijst aangegeven welke constructen er worden gemeten

Vragenlijst AJB trainers

Demografische kenmerken en achtergrondinformatie. Bij de trainers van AJB zijn een aantal demografische- en achtergrondkenmerken gemeten, waaronder het geslacht, de leeftijd, de etniciteit, het opleidingsniveau, of de hoofd- of assistent-trainer zijn, de vereniging waarbij ze werkzaam zijn, de sport waarin ze training geven (voetbal, basketbal of honkbal), en de ervaring met de doelgroep.

Uitvoering van AJB. Vragen over de uitvoering van AJB gingen onder andere over de intensiteit van de interventie, het maken van afspraken het gedrag van de jongeren die deelnemen aan AJB, het fungeren als rolmodel voor de jongeren, het creëren een positief klimaat binnen het team, het creëren van structuur die past bij een sportvereniging, het realiseren van een positieve en duurzame relatie met de jongeren, het geven van individuele begeleiding, het betrekken van de ouders, het opstellen van leerdoelen samen met de jongeren, het reflecteren en het monitoren van het gedrag en de leerdoelen van de jongeren en het betrekken van de ouders van de jongeren bij AJB.

Tevredenheid AJB. De tevredenheid wordt gemeten op basis van vragen over de mening van de trainers over AJB, waar ze tegenaan lopen en wat ze positief vinden aan AJB. Ook wordt gevraagd een rapportcijfer te geven aan AJB. Daarnaast worden de trainers gevraagd om een beschrijving te geven van het doel en de doelgroep van AJB en aan te geven in hoeverre deze worden bereikt. Tot slot zijn een aantal vragen opgenomen over het contact met scholen die betrokken zijn bij AJB en de projectleiders van AJB. Er wordt de trainers gevraagd of er sprake is van enig contact met deze partijen, hoe dat contact eruit ziet en in hoeverre de trainers tevreden zijn over het contact.

Vragenlijst AJB sportverenigingen

Demografische kenmerken en achtergrondinformatie. Ook aan de medewerkers van de sportverenigingen zijn een aantal demografische- en achtergrondkenmerken nagevraagd, waaronder het geslacht, de leeftijd, het opleidingsniveau, bij welke vereniging ze werkzaam zijn en de sport die binnen deze vereniging wordt beoefend.

Uitvoering van AJB. In de vragenlijsten voor de medewerkers van sportverenigingen zijn er ook een aantal vragen opgenomen over de uitvoering van AJB. Deze vragen gaan onder andere over het evalueren van AJB, het doorstromen van AJB jongeren in de reguliere teams en de betrokkenheid van jongeren binnen de vereniging.

Tevredenheid AJB. De tevredenheid van de medewerkers van sportverenigingen is gemeten met vragen over het doel en de doelgroep van AJB, de verbeterpunten en de positieve punten van AJB. Verder is er gevraagd of er sprake is van contact met de scholen en AJB projectleiders, hoe dat contact eruit ziet en in hoeverre de medewerkers van de sportverenigingen tevreden zijn met dat contact. Ook wordt gevraagd om een rapportcijfer te geven aan AJB.

Vragenlijst AJB scholen

Demografische kenmerken en achtergrondinformatie. Binnen deze vragenlijst zijn er vragen opgenomen over het geslacht, de leeftijd en het opleidingsniveau van de medewerkers van scholen die betrokken zijn bij AJB.

Uitvoering AJB. Binnen de vragenlijst voor de medewerkers van de scholen zijn er een aantal vragen opgenomen over het doorverwijzen naar AJB, waaronder welke typen jongeren zij motiveren om mee te doen aan AJB en hoe zij deze jongeren motiveren.

Tevredenheid AJB. Om de tevredenheid over AJB te meten zijn vragen opgenomen over het wel of niet bereiken van het doel en de doelgroep van AJB, waar tegenaan wordt gelopen binnen AJB, en wat de positieve punten van AJB zijn. De medewerkers op de scholen zijn ook gevraagd naar het contact met de trainers en de projectleiders van AJB, zoals hoe deze contactmomenten eruit zien, hoe vaak deze plaats vinden en hoe tevreden de medewerkers van de scholen zijn over dit contact. Ook wordt er gevraagd om een rapportcijfer te geven aan de AJB interventie.

4.2 Procedure

Om zicht te krijgen op de uitvoering en de tevredenheid over AJB, zijn er bij AJB trainers en medewerkers van sportverenigingen en scholen vragenlijsten (zie hierboven) afgenomen in de periode van juli 2017 tot november 2017. De vragenlijsten gaan over het seizoen 2016/2017. De vragenlijsten zijn door de projectleiders van AJB uitgezet onder de trainers en medewerkers van sportverenigingen en scholen. Deze projectleiders zijn werkzaam bij de uitvoeringsorganisatie Laureus. De vragenlijsten zijn opgesteld met het programma Qualtrics en verspreid via e-mailberichten. Hierin stond een anonieme link waarmee de verschillende vragenlijsten konden worden geopend. In totaal zijn er door de projectleiders 19 hoofdtrainers, 21 assistent-trainers, 24

medewerkers van sportverenigingen en 16 medewerkers van scholen benaderd voor het invullen van de verschillende vragenlijsten. Hiervan hebben 12 hoofdtrainers (responspercentage van 63%), 14 assistent-trainers (responspercentage van 67%), 16 medewerkers van sportverenigingen (responspercentage van 67%) en 12 medewerkers van scholen (responspercentage van 75%) de vragenlijsten ingevuld. In Tabel 7 staan de aantallen hoofdtrainers, assistent-trainers en medewerkers van sportverenigingen per vereniging weergegeven. De groep medewerkers van sportverenigingen bestaat uit twee coördinatoren, twee voorzitters, twee bestuurders, acht hoofdcoaches of hoofdtrainers (binnen de reguliere teams van de vereniging), één wedstrijdsecretaris en één projectleider. De steekproef van de medewerkers van scholen bestaat uit 10 docenten lichamelijke opvoeding, één mentor en één sportonderwijsassistent. Eén van de docenten lichamelijke opvoeding is ook stagecoördinator. Zij zijn voornamelijk betrokken bij AJB als contactpersoon of coördinator zijn vanuit een school en hebben leerlingen aangedragen voor AJB.

Tijdens de analyses van de trainersvragenlijsten met betrekking tot de uitvoering en de tevredenheid over AJB, is ervoor gekozen om één vragenlijst te excluseren. Bij deze vragenlijst was er namelijk sprake van extreme en tegenstrijdige antwoorden, hetgeen erop duidde dat de vragen niet goed zijn begrepen door de trainer. Hierdoor denken we dat de antwoorden op deze vragenlijst niet betrouwbaar zijn.

Tabel 7

Aantal trainers en medewerkers per sportvereniging

Verenigingen	Hoofdtrainers	Assistent-trainers	Medewerkers
Voetbal			
ADO Den Haag	1	0	0
DCG (Door Combinatie Groot)	1	0	0
De Betrokken Spartaan	1	0	0
DWO (Door Wilskracht Ontstaan)	1	1	1
Kadoelen	1	0	1
Totaal	5	1	2
Zaalvoetbal			
Fc Eindhoven futsal	1	1	1
Soccer For Life	1	2	1
Totaal	2	3	2
Basketbal			
Divine	1	0	1
Rotterdam Basketbal	0	1	0
Rotterdam Zuid	0	1	1
Rowic	1	0	0
Triple Threat	2	0	0
Zoebas	1	0	0
Totaal	5	2	2
Honkbal			
Almere '90	0	1	2
Amsterdam Marshals	0	0	1
Blue Birds	0	1	1
Birds	0	2	0

HSC Tilburg/Blue Lions	1	1	2
Kinheim	0	0	1
Neptunus	0	0	1
Portland Poema's	0	2	1
PSV Eindhoven	0	1	0
Totaal	1	8	9

Note. Het aantal hoofdtrainers telt op tot 13 (in plaats van 12) omdat één hoofdtrainer zowel actief is binnen een voetbalvereniging als binnen een zaalvoetbalvereniging .

5. Resultaten uitvoering van AJB

In dit hoofdstuk wordt antwoord gegeven op de vraag of AJB wordt uitgevoerd zoals bedoeld. Dit wordt gedaan aan de hand van de resultaten van de vragenlijsten die zijn afgenomen bij de trainers van AJB, de medewerkers van de sportverenigingen en van de scholen die betrokken zijn bij AJB. Ten eerste wordt een beschrijving gegeven van de demografische en achtergrondkenmerken van deze drie groepen. Vervolgens wordt gekeken naar de manier waarop AJB door deze drie groepen werd uitgevoerd in seizoen 2016/2017.

5.1 Demografische en achtergrondkenmerken

AJB trainers

Demografische kenmerken van trainers. In Tabel 8 staan een aantal demografische kenmerken van de trainers ($n = 26$), medewerkers van verenigingen ($n = 16$) en medewerkers van scholen ($n = 12$). De onderzoeksgroep van AJB trainers bestaat grotendeels uit mannen (92%) en heeft een gemiddelde leeftijd van 34 jaar. De jongste trainers is 18 jaar en de oudste trainer is 61 jaar. In totaal hebben 12 hoofdtrainers (46%) en 14 assistent-trainers (54%) de vragenlijst ingevuld. De meeste trainers hebben een hbo of mbo-opleiding afgerond (respectievelijk 31% en 35%), één trainer is universitair opgeleid en ongeveer een derde van de trainers heeft géén vervolgopleiding afgerond. Van de 8 trainers die geen vervolgopleiding hebben afgerond, zijn er 7 assistent-trainer en één hoofdtrainer. Verder zijn bijna alle trainers in Nederland geboren, behalve één trainer, die afkomstig is uit Suriname. Echter, 65% van de trainers heeft minimaal één ouder die afkomstig is uit een ander land, waaronder Marokko (23%), de Nederlandse-Antillen (15%), Ghana (8%), Indonesië (8%), Suriname (4%), Turkije (4%) of Joegoslavië (4%).

Ervaring. De meeste trainers (73%) geven aan ervaring met de doelgroep te hebben en ongeveer de helft van deze groep (10 trainers) zegt die ervaring te hebben opgedaan met het geven van sporttrainingen of coaching binnen een team. De overige trainers hebben deze ervaring opgedaan in de functie als combinatiefunctionaris bij een voetbalverenigingen, sportcoördinator, jeugdwerker, persoonlijk begeleider, woonbegeleider, docent lichamelijke opvoeding en pedagogisch medewerker. Gemiddeld zeggen de trainers 4.69 jaar ($SD = 4.352$) ervaring te hebben met de doelgroep, variërend van nul jaar ervaring tot 16 jaar ervaring. Alle trainers die géén ervaring zeggen te hebben met de doelgroep zijn assistent-trainers.

Tabel 8

Beschrijvende statistieken van de AJB trainers en de medewerkers van sportverenigingen en scholen.

	Trainers ($N = 26$)		Verenigingen ($N = 16$)		Scholen ($N = 12$)	
	N	%/M (SD)	N	%/M (SD)	N	%/M (SD)
Geslacht						
Man	24	92.3	15	93.7	10	83.3
Vrouw	2	7.7	1	6.3	2	16.7
Leeftijd	26	34.4 (10.5)	16	41.1 (12.4)	12	32.6 (4.8)
Opleidingsniveau						
Universitair	1	3.8	1	6.3	1	8.3

Hbo	8	30.8	6	37.5	9	75.0
Mbo	9	34.6	6	37.5	2	16.7
Middelbare school	7	26.9	3	18.8	0	0.0
Basisschool	1	3.8	0	0.0	0	0.0
Geboorteland						
Nederland	25	96.2	-	-	-	-
Anders	1	3.8	-	-	-	-
Geboorteland ouders						
Nederland	9	34.6	-	-	-	-
Anders	17	65.4	-	-	-	-
Sport						
(zaal)Voetbal	10	38.5	4	25.0	-	-
Basketbal	7	26.9	3	18.8	-	-
Honkbal	9	34.6	9	56.3	-	-
Assistent- of hoofdtrainer						
Assistent-trainer	14	53.8	-	-	-	-
Hoofdtrainer	12	46.2	-	-	-	-
Ervaring met de doelgroep						
Ja	19	73.1	-	-	-	-
Nee	7	26.9	-	-	-	-

Medewerkers van AJB sportverenigingen

Demografische kenmerken van medewerkers sportverenigingen. De onderzoeksgroep van de medewerkers van (zaal)voetbal-, basketbal- of honkbalverenigingen die zijn aangesloten bij AJB bestaat grotendeels uit mannen (94%) en is gemiddeld 41 jaar oud, variërend van 24 jaar tot 64 jaar (zie Tabel 6). De meeste medewerkers hebben een hbo of mbo-opleiding afgerond (beide 37.5%), één heeft er een universitaire opleiding afgerond en drie hebben er geen vervolgopleiding afgerond. Van alle medewerkers van de sportverenigingen is 25% actief binnen een (zaal)voetbalvereniging, 18% binnen een basketbalvereniging en 56% binnen een honkbalvereniging.

Medewerkers van AJB scholen

Demografische kenmerken van medewerkers scholen. Van de deelnemende medewerkers van scholen is 83% man, de gemiddelde leeftijd 33 jaar (variërend van 26 jaar tot 41 jaar) en heeft het overgrote deel (75%) een hbo-opleidingsniveau. Eén medewerker is universitair opgeleid en 2 hebben er een mbo-opleidingsniveau (Tabel 6).

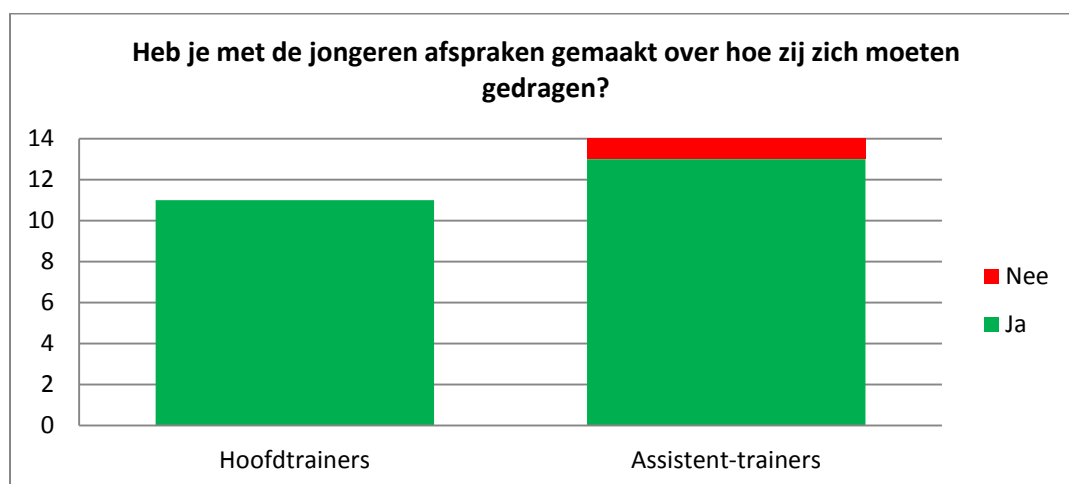
5.2 Uitvoering van “Alleen jij bepaalt wie je bent”

AJB trainers

Intensiteit van de AJB interventie. De trainers geven aan dat de jongeren gemiddeld 4 uur per week training krijgen, variërend per trainer van 1.5 uur tot 8 uur per week. Voor wedstrijden en

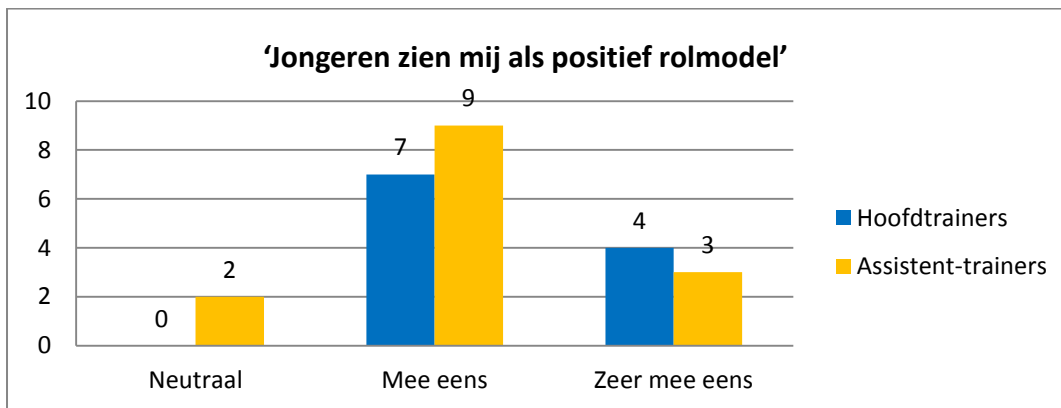
andere georganiseerde activiteiten, zoals toernooien, geldt dat jongeren hier gemiddeld 2 uur per week mee bezig zijn, variërend van 0 tot 8 uur per week. Daarnaast is aan de trainers ook gevraagd of de AJB jongen nog andere verantwoordelijkheden hebben op de club en hoeveel uur de jongeren hier gemiddeld mee bezig zijn per week. Ongeveer de helft van de trainers (44%) geeft aan dat de jongeren inderdaad andere verantwoordelijkheden hebben. Hierbij noemen zij onder andere het helpen bij toernooien, het bijspringen in de keuken of de bar en het aanwezig zijn of fluiten bij andere wedstrijden. Volgens de trainers zijn de jongeren hier gemiddeld een half uur per week mee bezig, variërend van 0 tot 3 uur per week. De totale intensiteit van AJB is volgens de trainers daarmee gemiddeld 6.5 uur per week. Er is geen verschil gevonden tussen de verschillende typen sport (voetbal/zaalvoetbal, basketbal en honkbal) wat betreft de gemiddelde totale intensiteit ($F(2,22) = 1.757, p = .196$).

Afspraken maken. Een belangrijk element van AJB is dat er duidelijke afspraken worden gemaakt over gewenst en ongewenst gedrag. Zo goed als alle trainers (96%) geven aan afspraken te hebben gemaakt met de jongeren over hoe zij zich moeten gedragen en slechts één assistent-trainer geeft aan hier géén afspraken over te hebben gemaakt (zie Figuur 1), met als reden dat dit niet nodig is omdat AJB jongeren zich al goed gedragen. Door de trainers die wel afspraken hebben gemaakt met jongeren wordt aangegeven dat dit zowel individueel met de jongere als in groepsverband besproken wordt. Vier trainers geven aan in het begin van het seizoen afspraken te maken over het naleven van regels en aan te geven wat er van de jongeren verwacht wordt. Er wordt één keer aangegeven dat er een gedragscontract wordt getekend door de jongeren en één trainer geeft aan dat er afspraken worden gemaakt door een gesprek aan te gaan samen met ouders en/of begeleiders. Er werd ook aan de trainers gevraagd wat zij doen als jongeren zich niet aan de gemaakte afspraken houden. Over het algemeen wordt aangegeven dat ze met de jongeren individueel in gesprek gaan en uitleggen waarom bepaald gedrag niet gewenst is. Daarnaast worden door 8 trainers (32%), waarvan 5 assistent-trainers en 3 hoofdtrainer, ook regelmatig sancties gelegd op ongewenst gedrag, bijvoorbeeld het langs de kant zitten bij een wedstrijd, opruimen na de training of een straftraining.

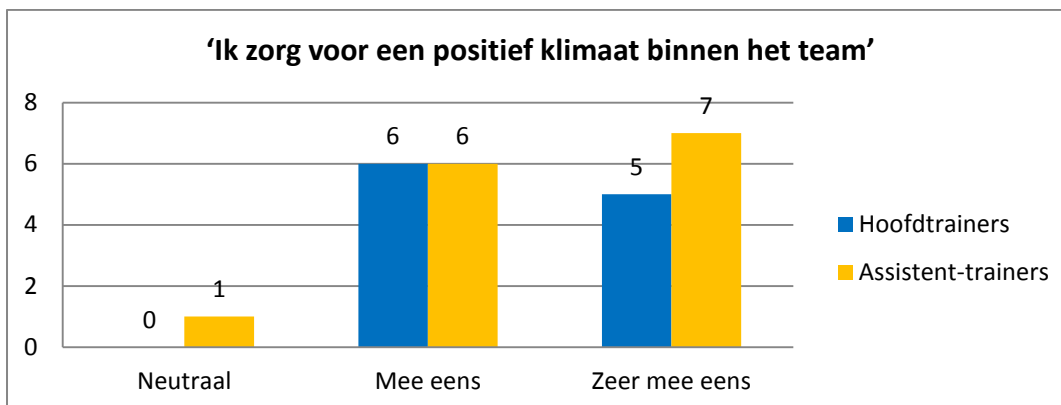
Figuur 1 De aantallen hoofd- en assistent-trainers per antwoordcategorie van de vraag ‘Heb je met de jongeren afspraken gemaakt over hoe zij zich moeten gedragen?’

Positief rolmodel. Eén van pedagogische componenten die leidend is bij de begeleiding van de jongeren door de trainer, is het fungeren als rolmodel (Hartog et al., 2017). Met de stelling ‘jongeren zien mij als positief rolmodel’ zijn 23 trainers (92%) het eens of zeer eens en 2 (assistent-)trainers (8%) zijn neutraal (zie Figuur 2). De trainers die het eens of zeer eens zijn met de stelling is gevraagd hoe zij ervoor zorgen als positief rolmodel te worden gezien. Aangegeven wordt dat ze ervoor zorgen een goed voorbeeld te geven, zichzelf ook aan de regels te houden, duidelijk en consequent te zijn naar de jongeren en zich bewust te zijn van hun eigen optreden.

Figuur 2 Aantallen assistent- en hoofdtrainers per antwoordcategorie van de stelling ‘Jongeren zien mij als positief rolmodel’

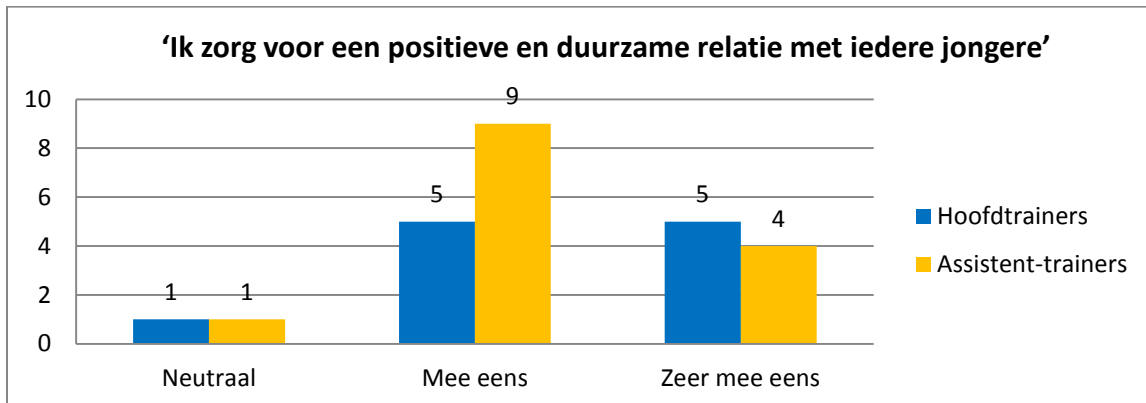
Positief klimaat. Een ander belangrijk pedagogisch component binnen AJB is het creëren van een positief klimaat door de trainers. Op de stelling ‘Ik zorg voor een positief klimaat binnen het team’ gaven 24 trainers (96%) aan het eens of zeer eens te zijn met de stelling (één assistent-trainer was neutraal; zie Figuur 3). Trainers gaven aan dit te doen door een leuke en gezellige sfeer neer te zetten, de nadruk te leggen op positivisme en respect, af en toe grappen te maken, en zelf enthousiast te zijn tijdens de trainingen.

Figuur 3 Aantallen assistent- en hoofdtrainers per antwoordcategorie van de stelling ‘Ik zorg voor een positief klimaat binnen het team’

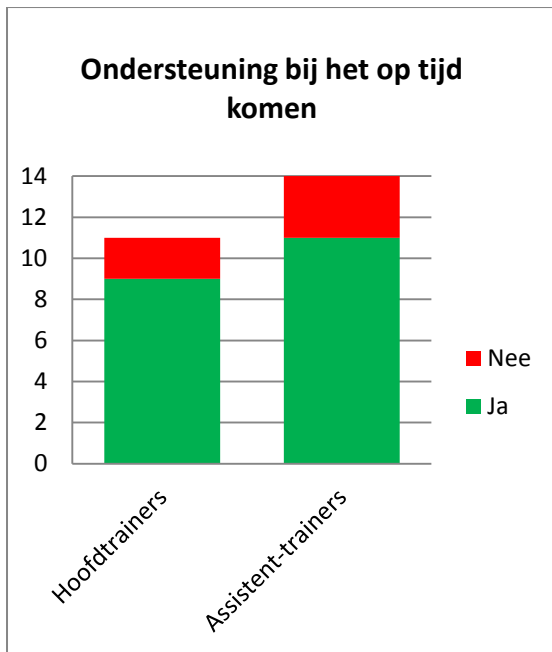
Positieve en duurzame relatie. Met de stelling ‘ik zorg voor een positieve en duurzame relatie met iedere jongere’ zijn 23 trainers (92%) het eens of zeer eens (één hoofd- en één assistent trainer waren neutraal; zie Figuur 4). Trainers geven aan een positieve en duurzame relatie op te bouwen door de jongeren persoonlijke aandacht te geven, iedereen in het team evenveel aandacht

te geven, interesse te tonen in zaken die niet over het sporten gaan en een betrouwbare omgeving te creëren waarin de jongeren alles kunnen vertellen.

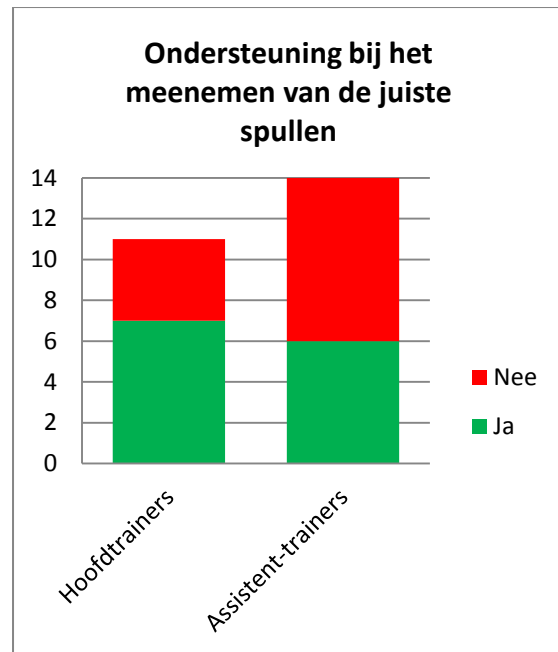

Figuur 4 Aantallen assistent- en hoofdtrainers per antwoordcategorie van de stelling 'Ik zorg voor een positieve en duurzame relatie met iedere jongere'

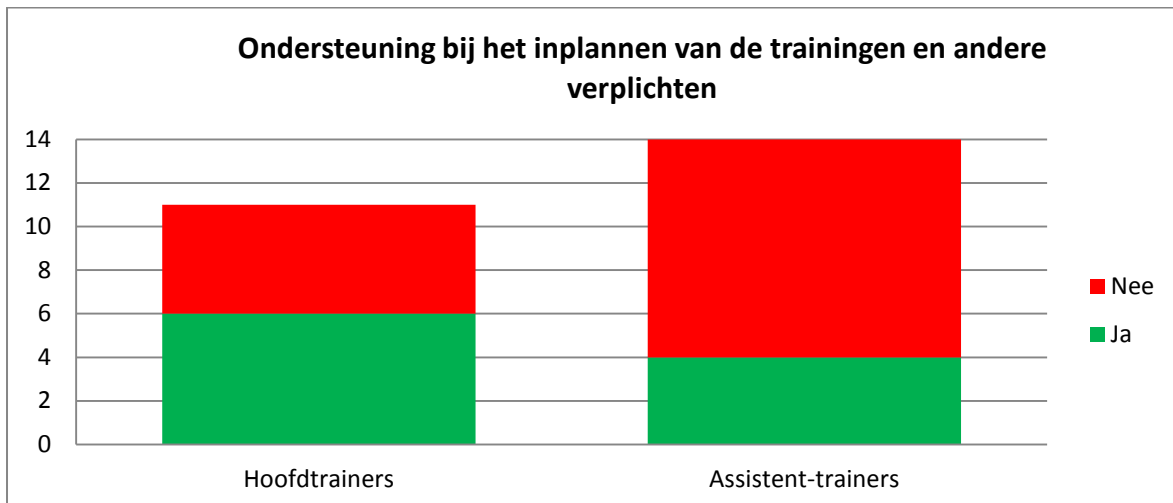
Structuur. Van een AJB trainer wordt verwacht een structuur te creëren die past bij een sportvereniging door te ondersteunen bij onder andere het op tijd komen, de juiste spullen meenemen en het inplannen van trainingen en andere verplichtingen. De meeste hoofd- en assistent-trainers (80%) geven aan dat AJB jongeren ondersteuning nodig hebben bij het op tijd komen en bieden die ondersteuning ook (zie Figuur 5). Dit doen zij door vóór de training regelmatig de jongeren aan de tijd te herinneren (o.a. via de WhatsApp), duidelijk te maken dat het erg belangrijk is om op tijd te komen, hier regels over op te stellen en de jongeren erop aan te spreken als ze te laat zijn. De overige trainers (20%) geven aan de jongeren deze hulp niet nodig hebben. Verder geeft de helft van de trainers (52%) aan dat de jongeren ondersteuning nodig hebben bij het meenemen van de juiste spullen en bieden deze ondersteuning ook (zie Figuur 6). De trainers doen dit door regelmatig een reminder te sturen, in het begin duidelijke afspraken hierover te maken, te zorgen dat de spullen op de sportclub kunnen blijven en door duidelijk te communiceren met de jongere en hun ouders welke spullen zij moeten meenemen. De andere helft van de trainers geeft aan dat de jongeren geen ondersteuning nodig hebben bij het meenemen van de juiste spullen. Ten slotte antwoorden 13 trainers (52%) met 'ja' op de vraag of de jongeren behoefte hebben aan ondersteuning bij het inplannen van de trainingen en andere verplichten (zoals schoolwerk of klusjes thuis; zie Figuur 7). Iets minder dan de helft van de trainers geeft aan zelf deze ondersteuning te bieden in de vorm van het samen maken van een planning, individueel contact met de jongeren en contact met de docenten van de jongere. Twee hoofdtrainers en één assistent-trainer geven aan zelf géén ondersteuning te bieden bij de planning van de trainingen en andere verplichtingen omdat dit een taak voor school is (hoofdtrainers), zij daar weinig tijd voor hebben (assistent-trainer) of geen invloed op hebben (assistent-trainer).

Figuur 5 De aantallen hoofd- en assistent-trainers per antwoordcategorie van de vraag 'Bied je ondersteuning bij het op tijd komen?'

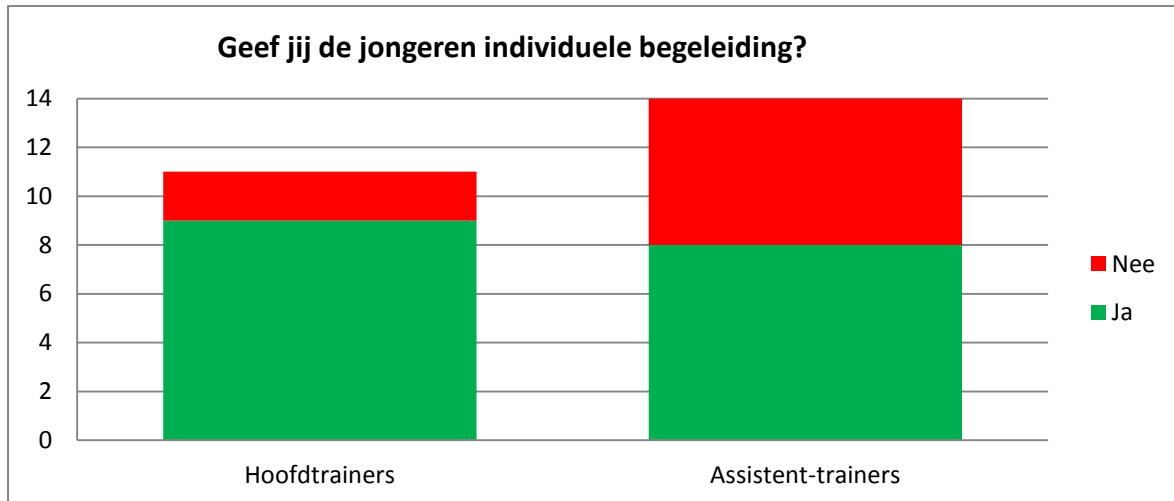
Figuur 6 De aantallen hoofd- en assistent-trainers per antwoordcategorie van de vraag 'Bied je ondersteuning bij het meenemen van de juiste spullen?'

Figuur 7 De percentages en aantallen hoofd- en assistent-trainers per antwoordcategorie van de vraag 'Bied je ondersteuning bij het inplannen van de trainingen en andere verplichtingen?'

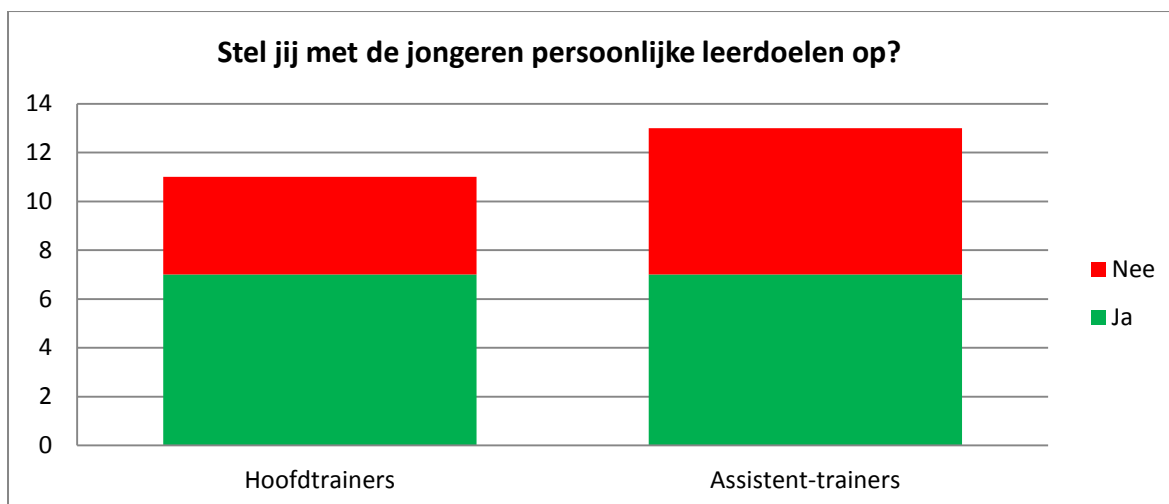
Individuele begeleiding. Op de vraag in hoeverre er sprake is van individuele begeleiding aan de jongeren geven 17 trainers (68%) aan individuele begeleiding te geven aan de AJB jongeren en 8 trainers (32%), waarvan 2 hoofdtrainers en 6 assistent-trainers, geven aan dit niet te doen (zie Figuur 8). Het aantal individuele contacten met de jongeren varieert van 0 keer per seizoen tot 1 of 2 keer per training. Daarnaast is aan de trainers gevraagd hoe de individuele contacten met de jongeren eruit zien en wat er wordt besproken. Tijdens de individuele contacten richten de trainers zich op de leerdoelen van de jongeren, de regels binnen het team, het gedrag van de jongere, het aan het licht brengen van problemen en de voortgang in de sport. De hoofdtrainers die geen

individuele begeleiding geven aan de jongeren geven hiervoor als reden dat dit niet hun taak is en er te weinig tijd voor is binnen de uren die zij binnen AJB vergoed krijgen. De assistent-trainers die geen individuele begeleiding geven doen dit niet omdat het hen nooit is opgelegd, zij zelf assistent-trainer zijn en dit een taak vinden van de hoofdtrainer en zij het niet nodig vinden.

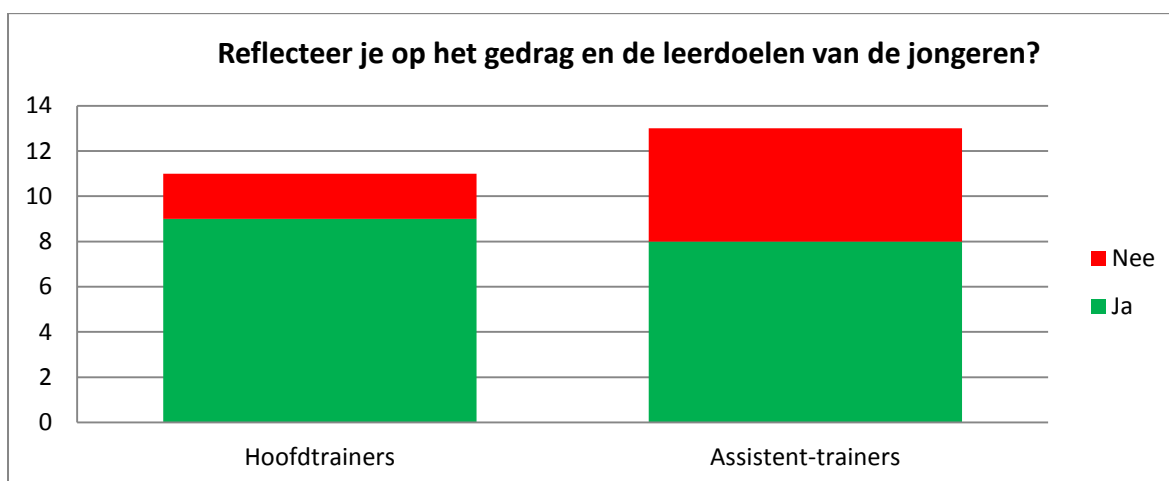
Figuur 8 De aantallen hoofd- en assistent-trainers per antwoordcategorie van de vraag 'Geef jij de jongeren individuele begeleiding?'

Persoonlijke leerdoelen. Op de vraag in hoeverre samen met de jongeren persoonlijke leerdoelen worden opgesteld en in hoeverre daar regelmatig op wordt gereflecteerd gaven 14 trainers (58%) aan leerdoelen op te stellen met de jongeren en 10 trainers (42%), waarvan 4 hoofdtrainers en 6 assistent-trainers (zie Figuur 9), gaven aan geen leerdoelen op te stellen met de jongeren. De trainers die wel leerdoelen opstellen met de jongeren gaven aan dit te doen door gebruik te maken van de SMART-techniek (zorgen dat de doelen specifiek, meetbaar, acceptabel, realistisch en tijdgebonden zijn) of door het voeren van POP-gesprekken (persoonlijke ontwikkelingsplan). Sommige trainers richtten de leerdoelen op de hulpvragen van de jongeren en sommigen baseren de doelen meer op verbeterpunten binnen de sport. De trainers zorgden dat de leerdoelen worden behaald door regelmatig te evalueren of te herinneren, door de jongeren verantwoordelijk te maken voor het behalen van hun doelen en doormiddel van persoonlijke begeleiding. De hoofdtrainers die geen persoonlijke leerdoelen opstellen met de AJB jongeren geven veelal aan dat dit komt omdat ze hier te weinig tijd voor hebben of omdat zij het niet nodig vinden. De assistent-trainers die geen leerdoelen opstellen geven eveneens aan hier geen tijd voor te hebben en het niet nodig te vinden. Verder geven ze aan daar bepaalde kennis voor te missen.

Figuur 9 De aantallen hoofd- en assistent-trainers per antwoordcategorie van de vraag ‘Stel jij met de jongeren persoonlijke leerdoelen op?’

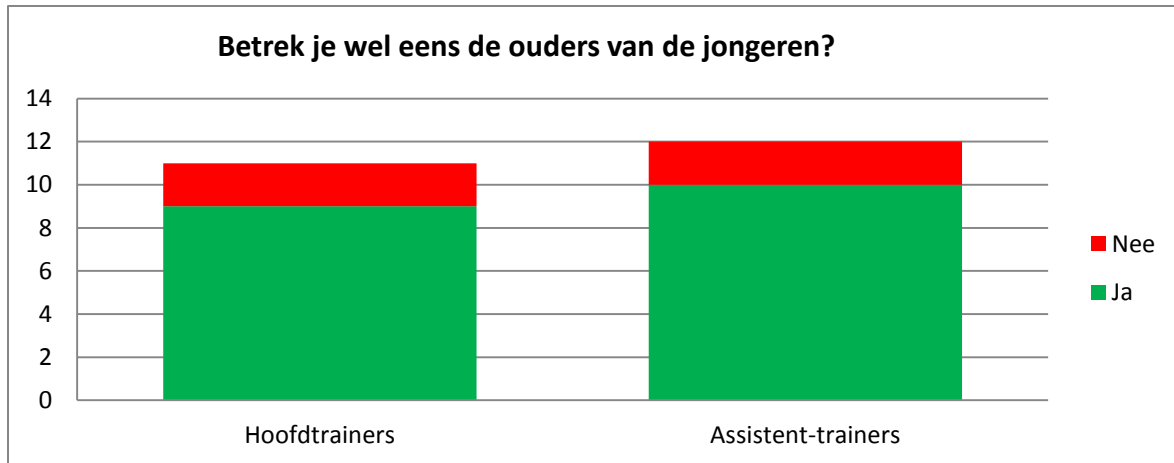
Reflecteren op gedrag en leerdoelen. Binnen de trainersvragenlijst zijn er ook vragen opgenomen over het reflecteren op het gedrag en de leerdoelen van de AJB jongeren. De 17 trainers (71%) die aangeven wel te reflecteren op het gedrag en de leerdoelen van de jongeren geven aan dit te doen door het tonen van interesse, individuele gesprekken, het maken van actieplannen of persoonlijke ontwikkelingsplannen en het vragen wat de jongeren zelf vinden van hun voortgang. Er zijn 7 trainers (29%), waarvan 2 hoofdtrainers en 5 assistent-trainers (zie Figuur 10), die niet reflecteren op het gedrag en de leerdoelen van de jongeren. De hoofdtrainers die dit niet doen geven daarbij als reden dat er te weinig tijd voor is. De assistent-trainers die geen leerdoelen opstellen geven aan het niet van toepassing te vinden. Daarbij noemen zij ook dat er geen concrete leerdoelen zijn. Het aantal reflectiemomenten varieert van 0 keer per seizoen tot 1 keer per week.

Figuur 10 De aantallen hoofd- en assistent-trainers per antwoordcategorie van de vraag ‘Reflecteer je op het gedrag en de leerdoelen van de jongeren?’

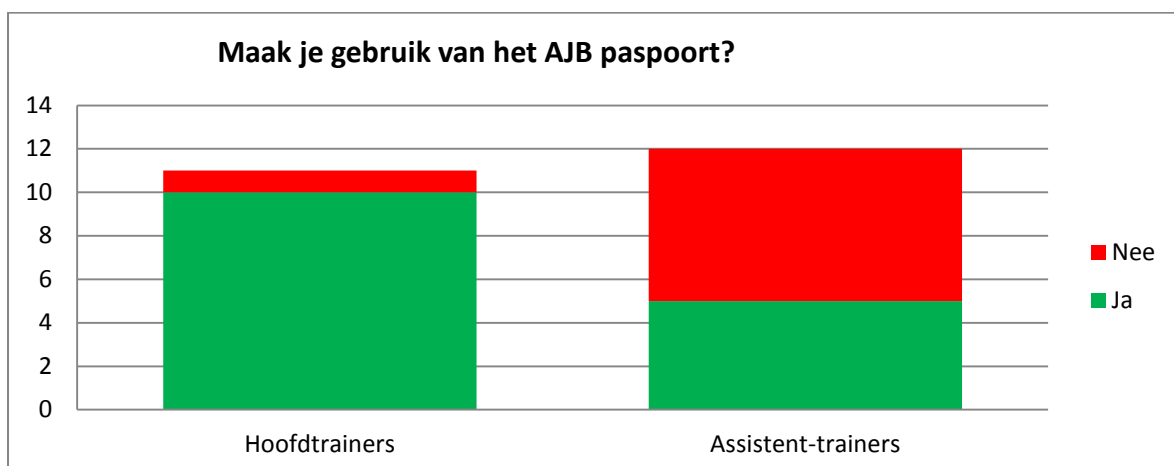
Betrekken van de ouders. In totaal geven 19 trainers (83%) aan de ouders van de jongeren wel eens bij AJB te betrekken. Dit gebeurt door de ouders zelf actief uit te nodigen voor trainingen, wedstrijden of toernooien, af en toe een praatje met ouders te maken, een ouderavond te organiseren en ze op te hoogte te houden van de gemaakte afspraken met de jongeren. Vier trainers

geven aan de ouders niet te betrekken bij AJB (17%), waarvan 2 hoofdtrainers en 2 assistent-trainers (zie Figuur 11). De assistent-trainers die de ouders niet betrekken geven aan dit niet nodig te vinden. De hoofdtrainers die de ouders niet betrekken geven aan te weinig tijd te hebben of dat ouders niet betrokken zijn bij de jongeren.

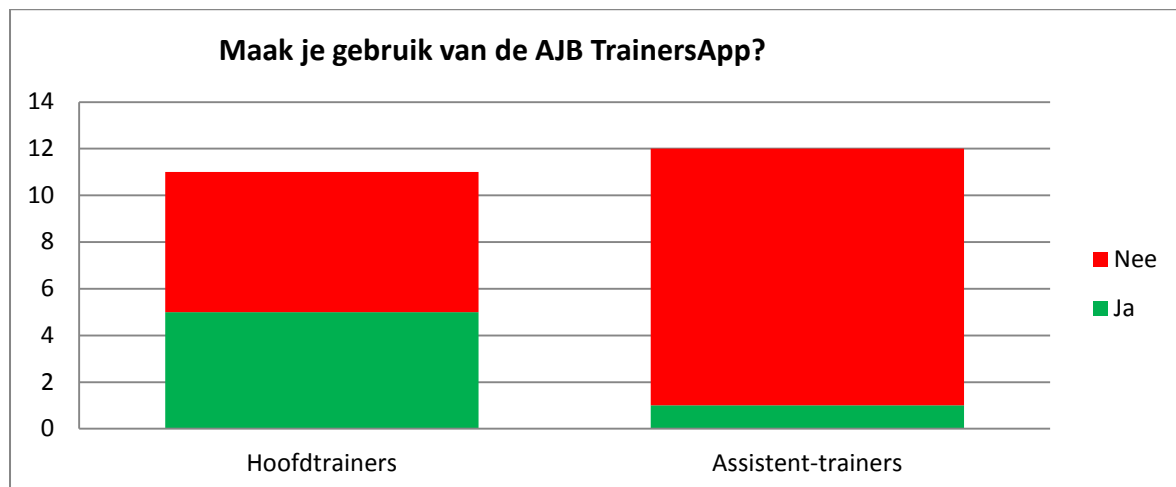
Figuur 11 De aantallen hoofd- en assistent-trainers per antwoordcategorie van de vraag ‘Betrek je de wel eens de ouders van de jongeren bij AJB?’

Het AJB paspoort. In de uitgebreide beschrijving van AJB wordt aangegeven dat de gemaakte afspraken met de AJB jongeren en de leerdoelen die worden opgesteld, door de trainer worden vastgelegd in het AJB paspoort (Hartog et al., 2017). In totaal gaven 15 trainers (65%) aan gebruik te maken van dit AJB paspoort en 8 trainers (35%), waarvan 1 hoofdtrainers en 7 assistent-trainers (zie Figuur 12), maken hier geen gebruik van. De trainers die hier gebruik van maken geven aan het paspoort aan het begin van een AJB seizoen samen met de jongere in te vullen en daarna regelmatig te evalueren. Anderen geven aan dat het paspoort thuis met de ouders van de jongeren wordt ingevuld. Eén trainer gebruikt het paspoort vooral om contactpersonen van de jongeren in op te zoeken wanneer er een incident heeft plaatsgevonden. De hoofdtrainer die geen gebruik maken van het paspoort hebben nog nooit van het AJB paspoort gehoord. Dit geldt ook voor de assistent-trainers die geen gebruik maken van het AJB paspoort. Daarnaast geven zij aan de hoofdtrainers het paspoort te laten invullen.

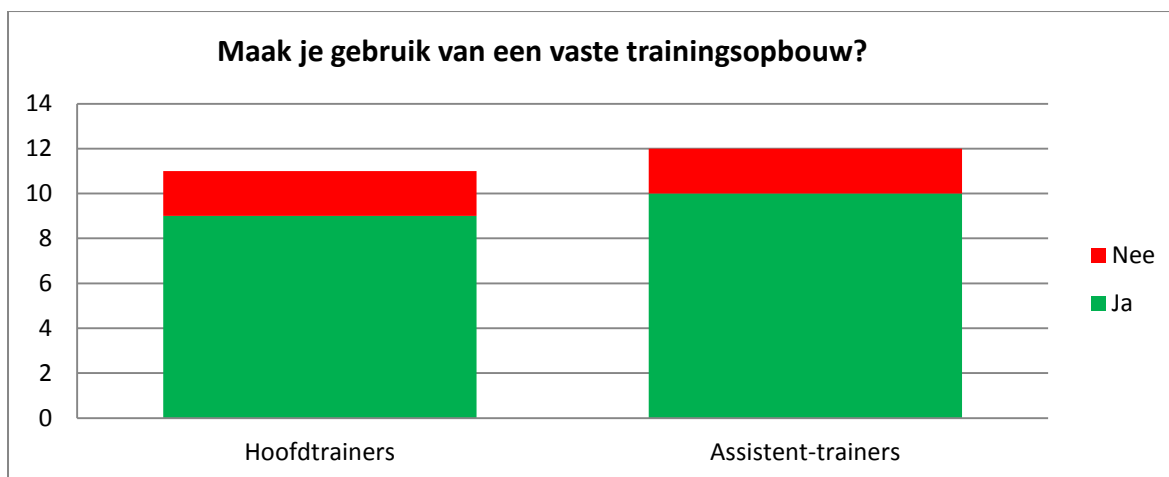
Figuur 12 De aantallen hoofd- en assistent-trainers per antwoordcategorie van de vraag ‘Maak je gebruik van het AJB paspoort?’

De AJB TrainersApp. In het kader van de registratie van de voortgang van de deelnemers, kunnen de trainers informatie over de AJB jongeren bijhouden in de AJB TrainersApp (Hartog et al., 2017). Hierin staat informatie over onder andere de aanwezigheid van deelnemers, het contact met ouders/vertegenwoordigers van school en het gedrag van de deelnemers. Uit de trainersvragenlijst blijkt dat 6 trainers (26%) gebruik maken van deze App. Zij registreren hierin onder andere de aanwezigheid, het gedrag van de jongeren, de uitval en de voortgang bij reguliere teams na deelname aan AJB. De meeste trainers die de app gebruiken zijn tevreden over de AJB TrainersApp en één (hoofd)trainer geeft aan neutraal te zijn. In totaal maken 17 trainers (73%), waarvan 6 hoofdtrainers en 11 assistent-trainers (zie Figuur 13), géén gebruik van de AJB TrainersApp. Hiervan geven de hooftrainers aan het nog niet gewend te zijn de App in te vullen of de App nog niet te hebben. De assistent-trainers die geen gebruik maken van de App geven aan dat ze niet op de hoogte zijn van het bestaan van deze App, de hoofdtrainer deze App te laten invullen of dat het er niet van gekomen is om de App in te vullen.

Figuur 13 De aantallen hoofd- en assistent-trainers per antwoordcategorie van de vraag ‘Maak je gebruik van de AJB TrainersApp?’

Trainingsopbouw. Op de vraag of gebruik wordt gemaakt van een vaste trainingsopbouw geven 19 trainers (83%) aan dit inderdaad te doen (waarvan 9 hoofdtrainers en 10 assistent-trainers, zie Figuur 14). Deze begint in de meeste gevallen met een warming-up. Sommige trainers hebben voorafgaand aan de warming-up nog een gesprek met de jongeren waarin ze onder andere terugblikken op vorige trainingen of wedstrijden, vragen aan de jongeren hoe het met hen gaat en aangeven waar er tijdens de training aan gewerkt zal worden. Na de warming-up vinden er verschillende oefeningen plaats, gericht op verschillende technieken. Daarna wordt er meestal afgesloten met een partijvorm. Sommige trainers sluiten af met een groepsgesprek waarin de training en het gedrag van de jongeren wordt geëvalueerd.

Figuur 14 De aantallen hoofd- en assistent-trainers per antwoordcategorie van de vraag ‘Maak je gebruik van een vaste trainingsopbouw?’

Afsluiting seizoen en integratie sportvereniging. De trainers geven veelal aan het sportseizoen af te sluiten met een toernooi, een teamuitje of een feestelijke laatste training. Daarnaast is aan de trainers gevraagd hoe zij zorgen voor een eventuele integratie van de AJB jongeren binnen de sportvereniging na deelname aan AJB. De meeste trainers laten de jongeren al voor het eind van het AJB seizoen kennis maken met de andere teams, laten ze met andere teams meetrainingen of laten ze deelnemen aan andere activiteiten binnen de sportvereniging. Sommige trainers houden ook na de deelname van AJB nog contact met de jongeren.

Medewerkers van AJB sportverenigingen

Integratie binnen sportvereniging. Van de 16 medewerkers van de AJB sportverenigingen die de vragenlijst hebben ingevuld, geven er 15 (94%) aan dat er integratie van de AJB jongeren naar de reguliere team mogelijk is binnen de sportvereniging. Er wordt voor een goede integratie gezorgd door de AJB jongeren al eerder te laten meetrainingen en de jongeren extra aandacht te geven vanuit de trainers. De tevredenheid over deze integratie varieert van neutraal (4 medewerkers, 16%), tevreden (9 medewerkers, 56%) tot zeer tevreden (2 medewerkers, 13%). De medewerker die aangeeft dat er géén sprake is van integratie van AJB jongeren naar reguliere teams geeft hiervoor als reden dat de reguliere teams te prestatiegericht zijn.

Evaluatie AJB. Alle medewerkers van AJB-sportverenigingen hebben aangegeven dat er sprake is van een eindevaluatie van AJB. Hierbij zijn volgens hen voornamelijk de trainers (assistent- en hoofdtrainers), vertegenwoordigers van de club (bestuur, voorzitter), de projectleiders van AJB en de vertegenwoordigers van de scholen aanwezig. Tijdens deze eindevaluatie wordt voornamelijk de integratie van de AJB jongeren, de ontwikkeling van de AJB jongeren, de problemen waar tegenaan werd gelopen, de financiën, de doelen en de uitval binnen AJB besproken.

Normen en waarden. Op de vraag welke normen en waarden er worden uitgedragen door de sportvereniging wordt voornamelijk geantwoord met respect, saamhorigheid, sportiviteit, verantwoordelijkheid en plezier in sport.

Betrokkenheid AJB jongeren. In totaal geven 6 medewerkers van de AJB sportverenigingen (38%) aan dat de AJB jongeren, naast de training en wedstrijden, ook nog op andere manieren betrokken zijn bij de vereniging. Dit gaat dan vooral om het bezoeken van andere wedstrijden, het meedoen en helpen bij toernooien, fluiten tijdens een wedstrijd, kantine dienst en overige klusjes.

Medewerkers van AJB scholen

Motiveren jongeren. Alle medewerkers van de scholen die betrokken zijn bij AJB geven in de vragenlijst aan dat ze wel eens jongeren motiveren om mee te doen aan AJB. De jongeren die zij motiveren zijn voornamelijk jongeren met gedragsproblemen, afkomstig uit een kwetsbaar milieu en die niet sporten. Eén medewerker geeft aan alle type jongeren te motiveren om mee te doen aan AJB omdat alle jongeren baat hebben bij de interventie. De medewerkers van scholen motiveren de jongeren voornamelijk door de inhoud van AJB duidelijk uit te leggen, zelf enthousiast te zijn over de interventie, de jongeren persoonlijk te benaderen, mee te gaan naar trainingen en door clinics met bekende sporters te organiseren.

Aansluiten bij schoolleven. Bijna alle medewerkers van de scholen vinden dat de activiteiten van AJB goed aansluiten bij het schoolleven van de jongeren. De trainingen sluiten volgens de medewerkers goed aan op het schoolrooster, waardoor de drempel om mee te doen aan AJB lager is voor de jongeren. Twee medewerkers (17%) geven aan dat de zij de activiteiten van AJB minder vinden aansluiten bij het schoolleven van de jongeren omdat er een aantal uur zit tussen het moment dat de jongeren uit school komen en beginnen met de trainingen.

5.3 Conclusies uitvoering AJB

In deze paragraaf werd antwoord gegeven op de vraag in hoeverre AJB wordt uitgevoerd zoals beschreven is in de uitgebreide beschrijving van AJB (Hartog et al., 2017). Wat betreft de demografische- en achtergrondkenmerken van de trainers wordt er in deze beschrijving aangegeven dat er minimaal sprake moet zijn van een mbo werk- en denkniveau en affiniteit en/of ervaring met de doelgroep. Er kan worden geconcludeerd dat de hoofdtrainers voldoen aan de opleidingseis en dat de trainers over het algemeen ervaring hebben met de doelgroep, zowel in het geven van sporttrainingen als in andere functies.

Wat betreft de intensiteit van AJB staat in de uitgebreide beschrijving dat de deelnemers gemiddeld 6 tot 8 uur bezig zijn met de interventie. Uit de resultaten van het huidige onderzoek blijkt dat op dit punt AJB wordt uitgevoerd zoals beschreven. Zoals blijkt uit de interventiebeschrijving zou binnen AJB, naast de trainingen en wedstrijden, ook tijd moeten worden besteed aan overige activiteiten op de club, zoals het helpen met klusjes. Volgens de handleiding (Hartog et al., 2017) zouden deelnemers hierdoor worden gemotiveerd om hun vrije tijd constructief door te brengen. Echter maar weinig trainers en medewerkers van sportverenigingen geven aan dat jongeren ook andere verantwoordelijkheden hebben op de club. Dit zou dus meer gestimuleerd kunnen worden vanuit de trainers.

In de uitgebreide beschrijving van AJB worden een aantal richtlijnen beschreven die leidend zijn bij de begeleiding van de deelnemers door de trainers en nodig zijn voor het realiseren van de doelen van AJB. Ten eerste zouden de trainers afspraken moeten maken met de jongeren over gewenst en ongewenst gedrag. De meeste trainers voldoen aan deze richtlijn. Bovendien wordt er door de meeste trainers ook volgens de richtlijnen gehandeld wanneer jongeren zich niet aan de gemaakte afspraken houden, namelijk door de jongeren hier individueel op aan te spreken en uit te leggen waarom bepaald gedrag niet gewenst is. Het valt echter op dat een aantal hoofdtrainers trainers in plaats van het gesprek aan te gaan, sancties opleggen bij ongewenst gedrag. Hierdoor kan worden geconcludeerd dat niet alle trainers de pedagogische technieken toepassen die worden aanbevolen in de handleiding. Verder wordt in de interventiebeschrijving gesteld dat de AJB trainers fungeren als positief rolmodel, zorgen voor een positief klimaat binnen het team, zorgen voor een positieve en duurzame relatie met de deelnemers en waar nodig ondersteunen bij het op tijd komen, de juiste spullen meenemen en bij het inplannen van trainingen en andere verplichtingen. Aangezien de meeste trainers aangeven aan deze richtlijnen te voldoen en deze richtlijnen door de meeste trainers worden bereikt door te handelen zoals beschreven staat in de interventiebeschrijving, kan worden geconcludeerd dat AJB op deze punten wordt uitgevoerd zoals bedoeld.

Wat betreft de individuele begeleiding van de jongeren staat in de interventiebeschrijving dat trainers individuele gesprekken hebben waarin onder andere het gedrag, de leerdoelen en de voortgang van de jongeren besproken wordt. Dit wordt gezien als één van de werkzame elementen van AJB (Hartog et al., 2017). Opvallend is dat een aantal trainers géén individuele begeleiding geeft of tijdens individuele contacten voornamelijk in gaat op de voortgang in de sport. Daarnaast gaan veel trainers in hun vaste trainingsopbouw voorbij aan een afsluitend individueel gesprek en hebben trainers over het algemeen maar sporadisch individueel contact met de jongeren. Verder blijkt uit de

uitgebreide beschrijving van AJB dat de trainer samen met de deelnemers individueel persoonlijke leerdoelen opstelt, welke samen met de gedragsregels worden genoteerd in het AJB paspoort. Bijna de helft van de hoofdtrainers geeft aan geen leerdoelen op te stellen met jongeren en hiervoor het AJB-paspoort te gebruiken. Tijdgebrek wordt onder andere als reden opgegeven voor het gebrek aan individueel contact en het opstellen van leerdoelen. Verder hebben veel trainers geen weet van het AJB-paspoort. Ook zouden de trainers volgens de richtlijnen van AJB regelmatig moeten reflecteren op het gedrag en de leerdoelen van de deelnemers. Meer dan de helft van de trainers geven aan reflectiemomenten met de jongeren in te bouwen. Het gemiddeld aantal reflectiemomenten ligt echter lager dan de richtlijn van 3 keer per jaar en sommige hoofdtrainers reflecteren nooit op het gedrag en de leerdoelen van de deelnemers.

Over het algemeen kan worden geconcludeerd dat de invulling van de individuele begeleiding onvoldoende vorm krijgt en dat AJB nog niet door iedereen wordt uitgevoerd zoals bedoeld met betrekking tot de individuele contacten, het opstellen van leerdoelen en het reflecteren op leerdoelen en gedrag. Er zijn een aantal trainers die uit zichzelf jongeren individueel begeleiden, maar dit lijkt nog niet voldoende breed binnen AJB te zijn ingebed.

In het kader van de registratie van de voortgang van de deelnemers is de AJB TrainersApp ontwikkeld waarin de trainers informatie over deze voortgang kunnen bijhouden. Uit de huidige resultaten blijkt dat deze App weinig wordt gebruikt, wat veelal komt doordat trainers niet op de hoogte zijn van het bestaan van de AJB TrainersApp of niet gewend zijn om deze in te vullen. Dit gaat ten koste van de monitoring van de voortgang en de effectiviteit van de interventie. Het is dus zaak de AJB TrainersApp beter bekend te maken.

Wat betreft de integratie van AJB jongeren naar de reguliere teams binnen de vereniging, handelen de meeste trainers en de medewerkers van sportvereniging volgens de richtlijnen door de jongeren voor het eind van het seizoen mee te laten trainen met hun toekomstige teams. Daarnaast wordt door de medewerkers van de sportverenigingen aangegeven dat er sprake is van een eindevaluatie met de trainers, de projectleiders van AJB en de vertegenwoordigers van de scholen over onder andere de integratie van de deelnemers. Geconcludeerd wordt dat aangaande de integratie naar reguliere teams, AJB wordt uitgevoerd zoals bedoeld.

6. Resultaten tevredenheid over AJB

Het huidige hoofdstuk beschrijft wat de tevredenheid van de trainers, medewerkers van sportverenigingen en medewerkers van scholen over de AJB interventie. Verder wordt beschreven wat deze groepen zien als het doel en de doelgroep van AJB en of zij vinden dat deze bereikt worden. Ook wordt er gekeken naar het contact tussen de verschillende betrokken partijen van AJB en de tevredenheid hierover.

6.1 Tevredenheid van de AJB trainers

De doelen van AJB. Er is aan de trainers gevraagd wat zij denken dat de doelen van AJB zijn en of deze bereikt worden. Over het algemeen worden doelen genoemd als het aanbrengen van structuur in het leven van de jongeren, het bieden van een kans op een betere toekomst, het voorkomen van delinquent gedrag, het positief beïnvloeden van het gedrag van de jongeren, het zorgen voor een positieve participatie in de maatschappij en het enthousiast maken voor sport. De meeste trainers vinden dat deze doelen ook behaald worden omdat zij verandering zien in het gedrag van de jongeren. Twee trainers geven aan dat de doelen niet altijd bereikt worden omdat ze te weinig tijd krijgen om de jongeren te begeleiden en door tekorten in het contact tussen de verschillende betrokken partijen (ouders, school, jongeren).

De doelgroep van AJB. Volgens de meeste trainers richt AJB zich op de doelgroep kwetsbare of kansarme jongeren, jongeren met 'foute' vrienden, jongeren met een grote kans op crimineel gedrag, minderbegaafde jongeren van het vmbo of praktijkonderwijs of jongeren met gedragsproblemen. De meeste trainers vinden dat deze doelgroep wordt bereikt binnen AJB. Al geven sommige trainers ook aan dat AJB nog breder kan worden ingezet, bijvoorbeeld bij hogere opleidingsniveaus.

Contact met scholen. Op de vraag in hoeverre trainers contact hebben met de scholen die betrokken zijn bij AJB over het gedrag en de ontwikkeling van de jongeren geven. 17 trainers (74%) aan inderdaad contact met de scholen te hebben hierover. Er is zowel sprake van telefonisch, WhatsApp als persoonlijk contact. Soms zijn er gesprekken of evaluatiemoment met de docenten van scholen of zijn docenten aanwezig bij de trainingen. Van de trainers die aangeven contact te hebben met de scholen, zijn 10 trainers (59%) tevreden tot zeer tevreden over het contact en 7 trainers (41%) zijn neutraal hierover. 6 trainers (26%) geven aan géén contact met de scholen te hebben omdat scholen in sommige gevallen geen interesse tonen of omdat zij zelf geen tijd hebben. Verder geven sommige assistent-trainers aan dat zij dit overlaten aan de hoofdtrainers.

Contact met projectleiders van AJB. In totaal geven 17 trainers (74%) aan contact te hebben met de projectleiders van AJB. Dit contact gaat vaak via de telefoon, via WhatsApp en er is ook sprake van persoonlijk contact. Het contact gaat voornamelijk over de voortgang met betrekking tot de jongeren en de interventie. Ook worden er vragen van de trainers besproken met de projectleiders. Van de trainers die aangeven contact te hebben met de projectleiders van AJB, zijn 16 trainers (94%) tevreden tot zeer tevreden over het contact met de projectleiders van AJB. Eén trainer is neutraal. Verder geven 6 trainers (26%) aan géén contact te hebben met de projectleiders van AJB, voornamelijk omdat het als assistent-trainer niet hun taak is.

Tevredenheid over AJB. De trainers zijn gevraagd een rapportcijfer te geven aan AJB. De beoordeling van AJB door de trainers varieert van 5 tot 10, met een gemiddeld rapportcijfer van 7.91 ($SD = 1.151$), zie Tabel 7. Er is geen significant verschil gevonden voor de hoogte van het rapportcijfer tussen de verschillende sporten waarin de trainers training geven ($F(2, 19) = 0.536, p = 0.594$). Verder blijkt uit een open vraag dat de trainers erg positief zijn over de interventie en vinden zij dat AJB echt een bijdrage levert aan de ontwikkeling van de jongeren en de maatschappij.

Tabel 8

Beschrijving van gemiddelden, standaarddeviatie en minimum en maximum op de vraag welk rapportcijfer de trainers geven aan AJB gespecificeerd voor het type sport.

Type sport	N	Gemiddelde	SD	Minimum	Maximum
(zaal)Voetbal	8	7,75	1,581	5	10
Basketbal	6	7,67	0,516	7	8
Honkbal	8	8,25	1,035	7	10
Totaal	22	7,91	1,151	5	10

Positieve punten AJB. Trainers geven aan dat zij AJB een goed middel vinden om het gedrag van jongeren positief te beïnvloeden. Verder noemen zij dat AJB kansarme jongeren kansen biedt om gratis te sporten, structuur biedt, helpt bij het vergroten van het zelfvertrouwen van jongeren, laagdrempelig is waardoor jongeren makkelijk bereikt worden en dat AJB motiverend werkt bij het opbouwen van een positieve toekomst voor de jongeren.

Verbeterpunten AJB. Daarnaast zijn de trainers gevraagd om punten te noemen die nog verbeterd zouden kunnen worden aan de AJB interventie. Hierbij wordt voornamelijk het verbeteren van de communicatie en de samenwerking tussen de verschillende betrokken partijen genoemd. Daarnaast geven de trainers aan dat zij meer tijd zouden moeten krijgen om de jongeren (individueel) te begeleiden, te weinig ondersteuning en sturing ontvangen vanuit de projectleiders van AJB en meer informatie zouden willen over de AJB TrainersApp en het paspoort. Verder blijkt dat de trainers nog wel eens te maken krijgen met scholen die niet willen meewerken en jongeren ‘kwijtraken’ tijdens de twee maanden zomervakantie.

6.2 Tevredenheid van de medewerkers van sportverenigingen

De doelen van AJB. Wanneer aan de medewerkers van de AJB sportverenigingen wordt gevraagd naar wat volgens hen de doelen van AJB zijn, noemen zij het zorgen voor een positieve gedragsverandering, de jongeren op ‘het goede pad’ houden, het vergroten van het zelfvertrouwen van de jongeren, het zorgen voor een gestructureerde tijdsbesteding en het aan het sporten krijgen van de jongeren. De medewerkers vinden dat deze doelen behaald worden omdat zij de jongeren veel plezier zien hebben en een positieve verandering zien in de ontwikkeling van de jongeren.

De doelgroep van AJB. Volgens de medewerkers van de sportverenigingen behelst de doelgroep van AJB kwetsbare jongeren uit slechte buurten, jongeren die makkelijk beïnvloedbaar zijn, jongeren met gedrags- en sociale problemen en jongeren met een laag IQ of een laag opleidingsniveau. Deze doelgroep wordt volgens alle medewerkers voldoende bereikt.

Contact met de scholen. In totaal geven 12 medewerkers (75%) van de sportverenigingen aan contact te hebben met de scholen van de AJB jongeren. De frequentie van dit contact varieert van 3 keer per jaar tot 1 keer per week. Het contact met de scholen gaat via WhatsApp, telefoon en vindt ook face-to-face plaats. Voornamelijk wordt de aanwezigheid en het gedrag van de jongeren, de clinics die op school worden gegeven en de werving op school van nieuwe deelnemers besproken. In totaal zijn 11 medewerkers (69%) tevreden tot zeer tevreden over het contact met de scholen. Eén medewerker is hierin neutraal. 4 medewerkers (25%) geven aan géén contact met scholen te hebben. Dit komt voornamelijk omdat het gezien hun functie niet hun taak is en omdat er weinig betrokkenheid vanuit school wordt ervaren.

Contact met projectleiders van AJB. De meeste medewerkers hebben contact met de projectleiders van AJB (15 medewerkers, 94%). De frequentie varieert van 2 keer per jaar tot dagelijks contact. De contacten momenten vinden zowel telefonisch als persoonlijk plaats en gaan vaak over de voorbereiding van het seizoen, de clinics, de voortgang tijdens het seizoen en het gedrag en de ontwikkeling van de jongeren. Wat betreft het contact met de projectleiders: hierover zijn in totaal 8 medewerkers (50%) zeer tevreden, 5 medewerkers (31%) tevreden en 2 medewerkers (13%) neutraal. De sportverenigingsmedewerker die géén contact heeft met de projectleiders geeft aan dat dit niet tot zijn/haar taak behoort.

Tevredenheid over AJB. Ook de medewerkers van de sportverenigingen is gevraagd om een rapportcijfer te geven aan de AJB interventie. Zij gaven een gemiddeld rapportcijfer van 8.31 ($SE = 0.602$), variërend van 7 tot 9. Uit een open vraag blijkt dat alle medewerkers van sportverenigingen erg positief zijn over AJB en het een goed programma vinden voor kansarme jongeren.

Positieve punten. Als positieve punten van AJB noemen de medewerkers van de sportverenigingen de laagdrempeligheid van AJB, dat de jongeren gelijke kansen krijgen, het gebruik van sport als middel voor gedragsverandering, de begeleiding van jongeren en de extra aandacht die de jongeren krijgen.

Verbeterpunten. Volgens de medewerkers van de sportverenigingen zou er binnen AJB meer nadruk mogen liggen op het betrekken van ouders en een betere integratie voor meisjes. Verder vinden ze dat de interventie zich meer zou moeten verspreiden in het land, dat het vaak lastig is goede assistent-trainers te vinden (tegen een lage vergoeding) en valt het werven van nieuwe deelnemers soms tegen.

6.3 Tevredenheid van de medewerkers van scholen

De doelen van AJB. Ook de medewerkers van de scholen zijn gevraagd om aan te geven wat zij denken dat de doelen van AJB zijn. Hier wordt onder andere het 'van de straat houden' van jongeren genoemd, het stimuleren van de sociaal-emotionele ontwikkeling, het bieden van structuur, het bieden van een nuttige vrijetijdsbesteding en het voorkomen van delinquent gedrag genoemd. Zij denken dat deze doelen bereikt worden omdat zij de jongeren zien groeien op school en jongeren enthousiast zijn over AJB. Eén medewerker denkt dat de doelen niet worden bereikt.

De doelgroep van AJB. Door de medewerkers van scholen worden jongeren met gedragsproblematiek, jongeren uit het VMBO en praktijkonderwijs en beïnvloedbare en kwetsbare jongeren gezien als de doelgroep van AJB. Deze doelgroep wordt volgens de meeste medewerkers goed bereikt.

Contact met projectleiders van AJB. In totaal geven 11 medewerkers van scholen (92%) aan contact te hebben met de projectleiders van AJB. Dit gaat zowel om telefonisch, e-mail als persoonlijk contact. Tijdens dit contact wordt voornamelijk het gedrag en de aanwezigheid van de jongeren, de aanmeldingen en het organiseren van de verschillende activiteiten, waaronder ouderavonden, besproken. De frequentie van het contact varieert van géén contact tot wekelijks contact. In totaal zijn 8 medewerkers (67%) tevreden tot zeer tevreden over het contact met de projectleiders en 2 medewerkers (17%) hebben een neutrale mening hierover. De medewerker die géén contact heeft met de projectleiders geeft aan dat er nooit toenadering wordt gezocht vanuit de projectleiders van AJB.

Contact met AJB trainers. De meeste medewerkers (10 medewerkers, 83%) van scholen hebben regelmatig (maandelijks tot wekelijks) contact met de trainers van AJB. 7 medewerkers (58%) zijn tevreden tot zeer tevreden over dit contact, 1 medewerker (8%) is neutraal en 1 medewerker is zeer ontevreden over het contact met de AJB trainers.

Tevredenheid over AJB. Net als de trainers en de medewerkers van sportverenigingen, hebben ook de medewerkers van de scholen die betrokken zijn bij AJB een rapportcijfer gegeven aan de AJB interventie. Zij geven een gemiddeld rapport cijfer van 7.91 ($SE = 1.640$), variërend van 4 tot 9. De meeste medewerkers zijn erg tevreden over AJB en vinden het een erg goede interventie.

Positieve punten. De medewerkers van scholen geven aan dat zij de betrokkenheid van de trainers, de persoonlijke begeleiding, het enthousiasme van de trainers, de structuur en het feit dat jongeren de kans wordt geboden om gratis te sporten positief vinden aan AJB.

Verbeterpunten. Er wordt door de medewerkers van scholen aangegeven dat de communicatie en afstemming met de scholen zou kunnen verbeteren, er meer uitjes zouden kunnen worden georganiseerd en er meer ondersteuning moeten komen voor de medewerkers van scholen. Daarnaast wordt er aangegeven dat er veel wisselingen zijn wat betreft de trainers, de tijden van interventie beter bij school zouden kunnen aansluiten en er voor de docenten veel eigen tijd in AJB gaat zitten.

6.4 Conclusies tevredenheid AJB

De trainers zijn over het algemeen erg tevreden en enthousiast over AJB. Zij vinden meestal dat de doelen en de doelgroep van AJB voldoende worden bereikt en zijn ook voldoende op de hoogte wat deze doelen en doelgroep inhouden. Verder vinden zij AJB over het algemeen laagdrempelig. Bij de verbeterpunten wordt genoemd dat de samenwerking tussen de verschillende betrokken partijen van AJB en het monitoren van de deelnemers tekort schiet.

Ook de medewerkers van de verenigingen en scholen zijn erg tevreden over AJB en ook zij vinden dat de doelen en de doelgroep van AJB voldoende worden bereikt. De medewerkers van de sportverenigingen zijn over het algemeen tevreden over het contact met de overige partijen die betrokken zijn bij AJB. Dit geldt meestal ook voor de medewerkers van de scholen, alleen zouden zij graag zien dat zij meer ondersteuning krijgen en er meer met hen wordt afgestemd. De medewerkers van de sportverenigingen vinden het verder lastig om goede assistent-trainers te vinden tegen een lage vergoeding.

7. Discussie en aanbevelingen

In dit rapport werd antwoord gegeven op de vraag wat het effect is van AJB op de ontwikkeling van delinquent gedrag. Daarnaast is gekeken in hoeverre AJB in seizoen 2016/2017 werd uitgevoerd zoals bedoeld en wat de tevredenheid over AJB is. In dit hoofdstuk zullen de belangrijkste conclusies op een rij worden gezet en aan de hand hiervan aanbevelingen worden gegeven voor de doorontwikkeling en implementatie van AJB in de praktijk.

Op korte termijn (tot 16 maanden na start van AJB) is een positief effect gevonden van AJB op delinquent gedrag, wat betekent dat AJB zorgt voor het voorkomen en/of verminderen van delinquent gedrag. Jongeren die deelnamen aan AJB werden na deelname minder vaak geregistreerd als verdachte door de politie en hadden minder veroordelingen voor strafbare feiten dan jongeren uit de controlegroep, wanneer er werd gecontroleerd voor de verschillen op de voormeting en de verschillen in leeftijd. Dit is een veelbelovend resultaat en deze is in lijn met de resultaten uit de andere studies die laten zien dat sportinterventies een rol kunnen spelen bij het voorkomen van delinquent gedrag (Chamberlain, 2013; Kelly, 2013; Nichols, 2007; Sandford, Duncombe, & Amour, 2008). Bovendien blijkt dat de gevonden effecten van AJB ($d = 0.34$ voor politieregistraties en $d = 0.60$ voor aantallen veroordelingen) hoger liggen dan het effect dat gemiddeld wordt gevonden voor preventieve interventies ter voorkoming van delinquent gedrag ($d = 0.24$; De Vries, Assink, Stams, & Asscher, 2015). Ten slotte sluit het gevonden positieve effect van AJB op korte termijn ook aan bij de resultaten uit een eerder onderzoek naar de effectiviteit van AJB (Spruit et al., 2016), waaruit is gebleken dat AJB effectief is in het verminderen van risicofactoren (waaronder gedragsproblemen en het hebben van delinquente vrienden) en het versterken van beschermende factoren (waaronder prosociaal gedrag en een adequate vrijetijdsbesteding) voor delinquentie.

Op lange termijn (tot 3 jaar na de start van AJB) is geen significant effect van AJB gevonden op delinquent gedrag. Het lijkt er daarom op dat het effect van AJB op de ontwikkeling van delinquent gedrag op de lange termijn uitdooft. Dit komt overeen met de resultaten uit eerder onderzoek naar het effect van sport op delinquent gedrag op de korte- en lange termijn (Davis & Menard, 2013), waarin alleen een effect van sport werd gevonden op de korte termijn en niet op de lange termijn. Dit zogenoemde 'fade-out' effect wordt ook bij andere interventies met als doel het voorkomen van delinquent gedrag gevonden (Fabiano et al., 2012; Maguin, Zucker, & Fitzgerald, 1994; Stewart-Brown et al., 2004). Gezien het positieve effect van AJB op de eerste meting, zou het 'fade-out' effect wellicht voorkomen kunnen worden door de duur van AJB te verlengen van één naar twee jaar. Op deze manier blijven de deelnemers tijdens een kwetsbare levensfase langer in beeld, waardoor de ontwikkeling van delinquent gedrag mogelijk wordt uitgesteld dan wel wordt voorkomen. Bovendien kan hiermee wellicht beter worden bewerkstelligd dat jongeren duurzaam lid blijven van een sportvereniging. Dit is dan ook een belangrijke aanbeveling van het huidige onderzoek. Mocht deze aanpassing worden doorgevoerd, dan moet toekomstig effectonderzoek uitwijzen of deze verlengde vorm van AJB ook op de lange termijn een positief effect heeft op de ontwikkeling van delinquent gedrag.

Verder is gekeken naar de uitvoering van AJB over het seizoen 2016-2017. Uit dit onderzoek blijkt dat de richtlijnen (Hartog et al., 2017) nog niet geheel werden gevolgd door de trainers en

medewerkers van sportverenigingen en scholen. Wat betreft de intensiteit van AJB en de doorstroom van de AJB jongeren naar de reguliere teams aan het einde van een seizoen, wordt AJB al voldoende uitgevoerd zoals bedoeld. Verder blijkt dat de meeste trainers over de volgende pedagogische kwaliteiten beschikken die leidend zijn bij de begeleiding van de deelnemers: het fungeren als positief rolmodel, het zorgen voor een positief klimaat binnen het team en het zorgen voor een positieve en duurzame relatie met de deelnemers. Desalniettemin blijkt een paar belangrijke aspecten van AJB op het gebied van het contact tussen de deelnemers en trainers niet geheel te worden uitgevoerd zoals bedoeld. De trainers verschillen onderling in de wijze waarop zij de individuele begeleiding aan de jongeren vormgeven en in sommige gevallen ontbreekt deze begeleiding. Het geven van individuele begeleiding aan de doelgroep wordt gezien als één van de werkzame elementen van AJB (Hartog et al., 2017). Volgens de interventiebeschrijving is het van belang dat de trainers interesse tonen in de jongeren en individuele voortgangsgesprekken voeren waarin onder andere het gedrag en de leerdoelen van de jongeren worden besproken. Persoonlijke aandacht door trainers zou bij de jongeren leiden tot positieve leerkanalen en sterkere banden met de maatschappij (Haudenhuyse, Theeboom, & Coalter, 2012; Super, Verkooijen, & Koelen, 2016; Vierimaa, Erickson, Côté, & Gilbert, 2012). Daarnaast blijkt dat er door de trainers niet altijd persoonlijke leerdoelen worden opgesteld samen met de jongeren. Regelmatige reflectiemomenten over deze leerdoelen en het gedrag van de jongeren ontbreken ook bij enkele trainers. De persoonlijke leerdoelen en het reflecteren hierop zijn echter belangrijke onderdelen van AJB. Wanneer er aandacht is voor de persoonlijk leerdoelen van de jongeren is de kans namelijk groter dat de subdoelen van AJB (zie hoofdstuk 1.2) zullen worden behaald.

Er is grote overeenstemming tussen wetenschappers over dat het succes van sportinterventies valt of staat met de kwaliteit van de pedagogische begeleiding door trainers (Coakley, 2011; Coalter, 2015; Côté & Gilbert, 2009; Hartmann, 2003; Haudenhuyse et al., 2012; Spruit et al., 2015). De bovenbeschreven aspecten vragen veel specifieke competenties en vaardigheden van de AJB-trainers. Deze zouden kunnen worden versterkt door het inzetten van cursussen die gericht zijn op het vergroten van (sport)pedagogische vaardigheden. Er is in 2017 een opleidingsplan ontwikkeld dat wordt uitgevoerd door de Stichting Jeugd Interventies. De opleidingen en de intervisie- en supervisiesessies zijn gestart in juni 2017 en deze worden structureel aangeboden. Het onderzoek naar de programma-integriteit gaat echter over seizoen 2016/2017. Dit maakt dat het opleidingstraject nog niet was afgerond door de trainers die zijn meegenomen in het huidige programma-integriteitsonderzoek. Er wordt daarom aanbevolen om in de toekomst nogmaals de uitvoering van AJB te onderzoeken. Dit verschaft inzicht in de voortgang van AJB, maar ook in de effectiviteit van de opleidingen en de intervisie- en supervisiesessies.

Verder kan geconcludeerd worden dat maar weinig trainers en medewerkers van sportverenigingen de jongeren motiveren om, naast de trainingen en wedstrijden, deel te nemen aan andere activiteiten op de vereniging. Volgens de uitgebreide beschrijving van AJB worden jongeren op deze manier gemotiveerd om hun vrije tijd constructief te besteden (Hartog et al., 2017). Dit is tevens één van de subdoelstellingen van AJB. Echter, de intensiteit van de trainingen en wedstrijden blijkt binnen AJB overeen te komen met wat beschreven staat in de interventiebeschrijving, wat bijdraagt aan een positieve en structurele vrijetijdsbesteding. Er kan dus worden geconcludeerd AJB op dit punt grotendeels wordt uitgevoerd zoals bedoeld. Aangezien een verminderde adequate en gestructureerde vrijetijdsbesteding een risico vormt voor overlastgevend

en delinquent gedrag (Van der Put et al., 2013) en het voorkomen en/of verminderen van dit gedrag juist het hoofddoel van AJB is, lijkt het belangrijk dat deze richtlijn geheel wordt uitgevoerd zoals beschreven.

Momenteel wordt er binnen AJB gebruik gemaakt van een monitoringssysteem in de vorm van de AJB TrainersApp, waarmee de voortgang van de deelnemers wordt bijgehouden door de trainers. Deze registraties zorgen er vervolgens voor dat de uitvoering van AJB gemonitord kan worden. Deze monitoring is belangrijk om mogelijke effecten van een interventie te kunnen duiden en vroegtijdig de wijze van uitvoering bij te sturen in het geval dat dit niet programmagetrouw gebeurt (Trompetter & Zoon, 2012; Van Yperen & Veerman, 2008). Voor het monitoren van de interventie is het dus belangrijk dat de trainers gebruik maken van deze App. Deze App blijkt echter nog weinig te worden gebruikt doordat er een geringe notie is van het bestaan van deze App. Dit geldt ook voor het AJB-paspoort, wat binnen AJB fungeert als gedragscontract en wordt gebruikt om de gemaakte afspraken over het gedrag en de leerdoelen van de jongeren in vast te leggen. Uit onderzoek komt naar voren dat secundaire preventieve interventies, zoals AJB, effectiever zijn indien er goede afspraken worden gemaakt rondom gewenst en ongewenst gedrag en deze worden vastgelegd in een gedragscontract (Van der Put et al., 2013). Het inzetten van een gedragscontract, ook wel 'Behavioral contracting' genoemd, is gebaseerd op de 'social learning theory' van Bandura (1977) en wordt gebruikt om de controle over het gedrag van jongeren te versterken (Verheij & Verhulst, 2003). Binnen AJB wordt dit dan ook gezien als een van de werkzame elementen van de interventie (Hartog et al., 2013). Het is dus belangrijk dat dit paspoort door de trainers wordt gebruikt in hun contact met de jongeren. Aangezien zowel de AJBTrainersApp als het AJB paspoort nog niet door alle trainers gebruikt wordt en het bestaan van deze materialen vaak nog onbekend is, is het van belang om alle trainers hiervan op de hoogte te brengen en hen daarnaast uit te leggen wat het belang hiervan is. Eventueel zou dit tijdens de opleidingsdagen of de intervisie- en supervisiesessies aan de orde kunnen komen.

Verder is er nog een aantal belangrijke randvoorwaarden voor een duurzame uitvoering van AJB waaraan nog niet geheel voldaan wordt. Ten eerste wordt door verschillende trainers aangegeven dat de communicatie en samenwerking tussen de verschillende betrokken partijen van AJB, waaronder de projectleiders, onderwijsinstellingen en de verenigingen, verbeterd kan worden. Een goede samenwerking tussen deze partijen is belangrijk voor een effectieve uitvoering van AJB. Daarnaast geven de medewerkers van scholen aan dat zij zich te weinig ondersteund voelen door de projectleider van AJB. Gezien deze punten wordt er aanbevolen om per vereniging alle betrokken partijen bij elkaar te laten komen aan het begin van het AJB seizoen om met elkaar te bespreken wat er van een ieder wordt verwacht. Ten tweede wordt er regelmatig door de hoofdtrainers genoemd dat er sprake is van te weinig uren die vergoed worden voor het individueel begeleiden van de jongeren. Dit kan een oorzaak zijn van het ontbreken van individuele begeleiding in sommige gevallen (zoals hierboven genoemd). Er wordt dan ook aanbevolen om te onderzoeken hoe vaak dit het geval is en wat een passende oplossing hiervoor kan zijn. Ten slotte blijkt uit het huidige onderzoek dat bepaalde taken, zoals de individuele begeleiding aan jongeren en het contact met de scholen en projectleiders, door sommige assistent-trainers geheel aan de hoofdtrainers worden overgelaten. In de uitgebreide beschrijving van AJB (Hartog et al., 2013) wordt echter aangegeven dat de assistent-trainers de hoofdtrainers dienen te ondersteunen bij de uitvoering van AJB. Een oorzaak van deze discrepantie kan zijn dat er niet specifiek beschreven staat bij welke taken de

assistent-trainers ondersteuning zouden moeten bieden. Een heldere beschrijving van het takenpakket en het profiel van assistent-trainers wordt dan ook aanbevolen.

Samenvattend kunnen er voor de doorontwikkeling en implementatie van AJB in de praktijk op basis van huidig onderzoek de volgende aanbevelingen worden gedaan: (1) om te zorgen voor een lange termijn effect van AJB op de ontwikkeling van delinquent gedrag zou de duur van AJB kunnen worden verlengd van één naar twee jaar, (2) de AJBTrainersApp en het AJB paspoort zouden meer onder de aandacht gebracht moeten worden, zodat alle trainers op de hoogte zijn van deze elementen en het belang ervan inzien, (3) de samenwerking en de communicatie tussen de verschillende betrokken partijen moet worden verbeterd, (4) er zou moeten worden bekeken in hoeverre het aantal beschikbare uren voldoende is om ook daadwerkelijk aandacht te kunnen geven aan de persoonlijke begeleiding van de jongeren, en (5) het takenpakket van de assistent-trainers zou beschreven moeten worden. Ten slotte is er tevens sprake van een recente implementatie van een opleidingsplan voor trainers. Een laatste aanbeveling zou dus kunnen zijn om (6) in de toekomst nogmaals de uitvoering van AJB te onderzoeken om te bekijken wat het effect is geweest van het opleidingsplan.

Dit onderzoek naar de effectiviteit en de programma-integriteit van AJB heeft een aantal beperkingen die in acht moeten worden genomen bij het interpreteren van de resultaten. Ten eerste is er in het huidige effectonderzoek sprake van een quasi-experimenteel design, waarbij de jongeren niet at-random (willekeurig) zijn toegewezen aan de interventie- of de controlegroep. Hierdoor is het mogelijk dat er systematische verschillen zijn op de startmeting, waardoor de interventie- en de controlegroep minder goed vergelijkbaar zijn. In de analyses is wel gecontroleerd voor eventuele verschillen op de startmeting (zoals leeftijd en de verschillen op de voormeting van delinquent gedrag), maar desalniettemin moeten de gevonden effecten van AJB met voorzichtigheid worden geïnterpreteerd. Ten tweede is er binnen de effectstudie gebruik gemaakt van een interventiegroep die een pilotversie van AJB heeft gevolgd waarin nog niet alle nieuwe aanpassingen van de interventie zijn doorgevoerd. Hierdoor zijn de huidige resultaten beperkt generaliseerbaar naar de huidige uitvoering van AJB. Hier moet bij het interpreteren van de resultaten rekening mee worden gehouden. Ten slotte hebben we voor het onderzoek naar de programma-integriteit gebruik gemaakt van kleine onderzoeksgroepen. Dit komt doordat het niet is gelukt om meer trainers, medewerkers van sportverenigingen en medewerkers van scholen de vragenlijsten te laten invullen binnen het tijdsbestek van de dataverzameling. Dit vermindert mogelijk de representativiteit van de onderzoeksgroepen van het huidige onderzoek voor alle trainers, medewerkers van sportverenigingen en medewerkers van scholen binnen AJB. Immers, de trainers en medewerkers met de grootste betrokkenheid bij AJB waren waarschijnlijk ook meer geneigd om de vragenlijsten in te vullen. Dit moet in acht worden genomen bij het interpreteren van de resultaten van het onderzoek naar de programma-integriteit van AJB.

Samengevat laat dit onderzoek veelbelovende resultaten zien wat betreft het effect van AJB op de ontwikkeling van delinquent gedrag. Op korte termijn wordt een positief effect gevonden van AJB op het verminderen en/of voorkomen van delinquentie. Er wordt verwacht dat er ook een langetermijneffect van AJB kan worden bereikt indien de duur van AJB wordt uitgebreid van één naar twee jaar. Daarnaast laten de resultaten van het huidige onderzoek zien dat ondanks dat AJB

nog niet geheel wordt uitgevoerd zoals bedoel de trainers en medewerkers van sportverenigingen en scholen erg positief zijn over AJB.

Referentielijst

- Bandura, A. (1977). *Social learning theory*. Englewood Cliffs, N.J: Prentice Hall.
- Boendermaker, L., Lekkerkerker, L., Deković, M., Foolen, N., & Vermeij, K. (2010). *Oudertrainingen bij de jeugdreclassering*. Utrecht: Nederlands Jeugd Instituut.
- Chamberlain, J. M. (2013). Sports-based intervention and the problem of youth offending: A diverse enough tool for a diverse society? *Sport in Society*, 16, 1279-1292.
- Coakley, J. (2011). Youth sports: what counts as “positive development?”. *Journal of Sport & Social Issues*, 35, 306-324.
- Coalter, F. (2015). Sport-for-change: Some thoughts from a sceptic. *Social Inclusion*, 3, 19-23.
- Côté, J., & Gilbert, W. (2009). An integrative definition of coaching effectiveness and expertise. *International Journal of Sports Science and Coaching*, 4, 307-323.
- Davis, B. S., & Menard, S. (2013). Long term impact of youth sports participation on illegal behavior. *The Social Science Journal*, 50, 34-44.
- De Vries, L. A., Hoeve, M., Wibbelink, C. J. M., Asscher, J. J., & Stams, G. J. J. M. (2016). *De effectiviteit van Nieuwe Perspectieven: een interventie voor jongeren die risicogedrag of delinquent gedrag vertonen*. Amsterdam: Universiteit van Amsterdam.
- DiBiase, A., Gibbs, J. C., Potter, G. B., & Spring, B. (2005). *EQUIP for educators: Teaching youth (grades 5-8) to think and act responsibly*. Research Press.
- Fabiano, G. A., Pelham, W. E., Cunningham, C., Yu, J., Gangloff, B., Buck, M. et al. (2012). A waitlist-controlled trial of behavioral parent training for fathers of children with ADHD. *Journal of Clinical Child and Adolescent Psychology*, 41, 337-345.
- GGD Amsterdam (2014). *In de nesten*. Verkregen van: <http://www.ggd.amsterdam.nl/ggd/publicaties/rapporten/>.
- Hartmann, D. (2003). Theorizing sport as social intervention: A view from the grassroots. *Quest*, 55, 118-140.
- Hartog, B., Van Vredendaal, W., & Cremers, D. (2017). *Beschrijving Alleen jij bepaalt wie je bent*. Utrecht: Nederlands Jeugdinstituut, Movisie en Trimbos instituut.
- Haudenhuyse, R. P., Theeboom, M., & Coalter, F. (2012). The potential of sports-based social interventions for vulnerable youth: Implications for sport coaches and youth workers. *Journal of Youth Studies*, 15, 437- 454.
- Kelly, L. (2013). Sports-based interventions and the local governance of youth crime and antisocial behavior. *Journal of Sport & Social Issues*, 37, 261-283.
- Maguin, E., Zucker, R. A., & Fitzgerald, H. E. (1994). The path to alcohol problems through conduct

- problems: A family-based approach to very early intervention with risk. *Journal of Research on Adolescence*, 4, 249-269.
- Mason, O. J., & Holt, R. (2012). Mental health and physical activity interventions: A review of the qualitative literature. *Journal of Mental Health*, 21, 274-284.
- McMahon, S. & Belur, J. (2013). *Sports-based programmes and reducing youth violence and crime*. Verkregen van: http://project-oracle.com/uploads/files/Project_Oracle_Synthesis_Study_02-2013_Sport_interventions.pdf
- Nichols, G. (2007). *Sport and crime reduction: The role of sports in tackling youth crime*. New York: Routledge.
- Raad voor Maatschappelijke Ontwikkeling (2001). *Aansprekend opvoeden. Balanceren tussen steun en toezicht*. Den Haag: Raad voor Maatschappelijke Ontwikkeling.
- Sandford, R. A., Duncombe, R., & Armour, K. M. (2008). The role of physical activity/sport in tackling youth disaffection and anti-social behaviour. *Educational Review*, 60, 419-435.
- SEO (2007). *De kosten van criminaliteit*. Verkregen van: http://www.seo.nl/uploads/media/971_De_kosten_van_criminaliteit.pdf
- Sint, J. M. M. (2014a). *Handboek Alleen jij bepaalt wie je bent*. 's-Gravenhage: Ministerie van Veiligheid en Justitie.
- Sint, J. M. M. (2014b). *Werkblad Alleen jij bepaalt wie je bent*. 's-Gravenhage: Ministerie van Veiligheid en Justitie
- Spruit, A., Hoffenaar, P. E., Van der Put, C. E., Van Vugt, E. S., & Stams, G. J. J. M. (2017). *The effects of a sports-based intervention to prevent juvenile delinquency in at-risk adolescents*. Manuscript ingediend voor publicatie.
- Spruit, A., Van der Put, C. E., Van Vugt, E. S., Knooihuizen, R., & Stams, G. J. J. M. (2016). *Effectonderzoek "Alleen jij bepaalt wie je bent"*. Amsterdam: Universiteit van Amsterdam.
- Spruit, A., Van Vugt, E. S., Van der Put, C. E., Stams, G. J. J. M., & Bloch, A. (2015). *Doeltreffendheidsrapport "Alleen jij bepaalt wie je bent"*. Amsterdam: Universiteit van Amsterdam.
- Stewart-Brown, S., Patterson, J., Mockford, C., Barlow, J., Klimes, I., & Pypers, C. (2004). Impact of a general practice based group parenting programme: Quantitative and qualitative results from a controlled trial at 12 months. *Archives of Disease in Childhood*, 89, 519-525.
- Super, S., Verkooijen, K., & Koelen, M. (2016). The role of community sports coaches in creating optimal social conditions for life skill development and transferability—a salutogenic perspective. *Sport, Education and Society*, 1-13.
- Traag, T., Marie, O. & Van der Velden, R. (2010). *Risicofactoren voor voortijdig schoolverlaten en*

- jeugdcriminaliteit*. Heerlen/Den Haag: CBS.
- Trompetter, A. & Zoon, M. (2012). *Sport als zorgtraject: Een verkennende studie naar de effecten van sport in de geïndiceerde jeugdzorg*. Verkregen van: http://www.nji.nl/nl/Rapport_Sport_als_zorgtraject.pdf.
- Van der Laan, A. M., Goudriaan, H. & Weeters, G. (2014). *Monitor jeugdcriminaliteit*. Den Haag: WODC.
- Van der Put, C. E., Assink, M., Bindels, A., Stams, G. J. J. M., & De Vries, S. (2013). *Effectief vroegtijdig ingrijpen: een verkennend onderzoek*. Universiteit van Amsterdam/WODC.
- Van der Velden, F., Brugman, D., Boom, J., & Koops, W. (2010). Effects of EQUIP for educators on students' self-serving cognitive distortions, moral judgment, and antisocial behavior. *Journal of Research in Character Education*, 8, 77-95.
- Van Yperen, T. & Veerman, J. W. (2008). *Zicht op effectiviteit: handboek voor praktijkgestuurd effectonderzoek in de jeugdzorg*. Delft: Eburon Uitgeverij.
- Verheij, F., & Verhulst, F. C. (2003). *Kinder- en jeugdpsychiatrie. Behandeling en begeleiding*. Assen: Van Gorchum BV
- Vierimaa, M., Erickson, K., Côté, J., & Gilbert, W. (2012). Positive youth development: A measurement framework for sport. *International journal of sports science & coaching*, 7, 601-614.
- Vries, S. L., Hoeve, M., Assink, M., Stams, G. J. J., & Asscher, J. J. (2015). Practitioner review: effective ingredients of prevention programs for youth at risk of persistent juvenile delinquency—recommendations for clinical practice. *Journal of Child Psychology and Psychiatry*, 56, 108-121.
- Zwicker, M., Van Dale, D., Dunnink, T., Willemse, G., Van Rooijen, S., Heeringa, N., et al. (2015). *Erkenning van interventies: Criteria voor gezamenlijke kwaliteitsbeoordeling 2015-2018*. Verkregen van: <https://www.nji.nl/nl/Erkenning-van-interventies-Criteria-voor-gezamenlijke-kwaliteitsbeoordeling-2015-2018.pdf>